

Informatieblad

maart 2007

v.u. Pater Jürgen Wegner

verschijnt maandelijks behalve januari en augustus. Afgiftekantoor Brussel IV. Erkenning: P 206540

Geachte lezers,

„Gedenk de sabbat, dat gij die heiligt. Zes dagen kunt ge werken en al uw arbeid verrichten, maar de zevende dag is een sabbat voor Jahweh, uw God; dan moogt ge geen arbeid verrichten...” (Ex. 20, 8-10).

Het is niet voldoende God individueel te erkennen en te eren, en in zijn spreken tegenover anderen van zijn persoonlijke eerbied ten overstaan van God blijkt te geven. De mensen behoren ook collectief Schepper en Heer hulde te brengen.

De natuurwettelijke basis van dit gebod, nl. dat er heilige tijden moeten zijn, heeft God zelf voor het Oude Testament nader gedetermineerd door voor te schrijven, dat de gemeenschap Hem om de zeven dagen moest eren. Voor het Nieuwe Testament is tijd en wijze van publieke verering overgelaten aan de wetgeving van de Kerk. De Kerk heeft niet ineens de Dag des Heren naar de Zondag verplaatst. Wij lezen in de

Het is niet voldoende God individueel te erkennen en te eren, en in zijn spreken tegenover anderen van zijn persoonlijke eerbied ten overstaan van God blijkt te geven.

Handelingen der Apostelen, dat de christengemeenten op de sabbat de gebeds- en onderrichtingsdiensten in tempel of synagoge meemaakten, en daarna, tegen de avond, samenkwamen in particuliere huizen, om de heilige geheimen te vieren (Hand. 2, 41-46; 3, 1). Spoedig vormde zich het gebruik om vigilie te houden, d.w.z. de viering op de vooravond van de zondag te beginnen en de nacht in gebed, schriftlezing, onderricht en gezang door te brengen. Pas op zondagmorgen vierden ze dan het eucharistisch offer een eerden zo het uur, waarop Christus verzezen was. Toen het jodendom onverzoenlijk bleef, scheidden de christenen zich geheel van de synagoge af, en vergaderden dus alleen op de dag na de sabbat in hun huizen. Daar benutten zij de bruikbare elementen uit de oude eredienst. De schriftlezing, psalmgezang en onderricht vormden de voormis (tot aan de offerande). Daarna pas namen zij bij het opgaan van de zon brood en wijn en deden wat Christus geleerd had. Zo waren het wettelijke gemeenschappelijke gebed en offer reeds geheel op zondag. Geleidelijk trachtte men ook de rust van de dag des Heren, welke in het Oude Testament een voorname plaats innam, naar de zondag te verschuiven. Doch dit bracht zijn maatschappelijke wrijvingen mee. Eerst toen het burgerlijk gezag de Kerk erkende, kon dit volledig worden doorgevoerd (vierde - zesde eeuw).

De viering van de dag des Heren heeft dus een positief element: H. Misoffer, en een negatief: rusten van de arbeid. Over het eerste, de heilige Mis en de manier waarop wij de heilige Mis moeten bijwonen, kunt u lezen in de "kleine Catechismus over de zondagsplicht" van pater Pierre-Célestin Ndong: De zondag is bestemd, om gezamenlijk God te aanbidden. Daarom is het nodig, dat er ook uitwendige handelingen zijn, anders kan men geen contact met elkaar krijgen. De grote symbolische handeling van aanbidding is het offer. Christus heeft een nieuw Offer ingesteld, dat alle andere offers overbodig maakt. Het lag dus voor de hand, dat de Kerk als minimum-eis stelde, dat men de dag des Heren heiligt door het meevieren van de Eucharistie. Daarboven is het nodig, dat wij de zondag ook nog op andere wijze heiligen, o.a. door het bijwonen van andere kerkelijke diensten en religieuze oefeningen, vooral ook door onze kennis van de godsdienst te vermeerderen. Iedere zondag moet ons nauwer aan de dienst van God verbinden. Ieder tijdperk heeft daar zijn eigen middelen voor. In de synagogedienst (Luk. 4, 16-30) en in de oud-christelijke vigilie, toen er nog weinig boeken en vele ongeletterden waren, werd voorgelezen uit de bijbel en een lange uitleg daarna gegeven door de bedienaar van het woord. In onze dagen hebben de mensen zelf meer gelegenheid hun geloof te leren kennen, door boek, tijdschrift, krant en radio. Doch het huisgezin moet in die richting werken, o.a. door voorlezing en rustige sfeer, anders komt de hedendaagse drukke mens er niet aan toe.

Het negatieve element van de zondagsheiliging, nl. het niet werken, is ongetwijfeld een onschatbare natuurlijke weldaad; in de periodieke rustkuur hervindt de mens zijn krachten en psychisch evenwicht, en het maatschappelijk leven krijgt er een weldadig ritme door. Doch de bedoeling van de Kerk is om de geschikte stemming te bewerken, de mens aan de eeuwigheid te doen denken. Merken we terloops op, dat ook in de Nederlandse wet de zondagsrust georiënteerd is op de zondagsheiliging, al kan om het verschil van belijdenissen de wijze van eredienst niet nader voorgeschreven worden. Canon 1246 van het Kerkelijk Wetboek bepaalt aangaande de zondagsrust: „De zondag, waarop het paasmysterie gevierd wordt, moet uit apostolische traditie in de gehele Kerk als de oorspronkelijk geboden feestdag onderhouden worden. ... Op zondag en op de andere verplichte feestdagen zijn de gelovigen verplicht aan de Mis deel te nemen; zij dienen zich ook te onthouden van werken en bezigheden die een beletsel zijn voor de eredienst die aan God gebracht moet worden, voor de vreugde die aan de Dag des Heren eigen is, of voor de nodige ontspanning van geest en lichaam.”

Op zondag dient dus het leven van den christen onttrokken te worden aan de stoffelijke beslommingen, en daarom moet hij alle zware werk, zaken-doen, en opwindende affaires achterwege laten. Pater Louis-Paul Dubroeuq gaat dieper in op dit tweede aspect van de zondag in zijn artikel: "Zondagsrust".

Pater Jürgen Wegner

Over het gebed

*Toespraak van paus Pius XII,
gehouden tot de pastoors en de
vastenpredikanten van Rome:
Over de natuur en de kracht van
het gebed, 13 maart 1943*

Wij richten telkens gaarne het woord tot u, beminde zonen, die Ons ter zijde staat in de geestelijke zorg over het bisdom Rome, zo dierbaar aan Ons, de gemeenschappelijke Vader, maar ook zijn eigen herder en bisschop, en die gedurende de vastentijd het brood van de goddelijke leer, volgens de u door Onze ijvervolle en waardige vicaris voorgedragen stof, toereikt aan het volk dat het trouwens van u ten vurigste verlangt. Dit brood is waarlijk een dagelijks brood, omdat het is het brood van het gebed, en omdat altijd en overal het onderrichten van de gelovigen aangaande de natuur en de kracht van zo'n allernoodzakelijkst element en voedsel aangezien werd als een van de meest dringende plichten en doeleinden van het apostolaat. In onze dagen echter heeft het gebed voor Ons bisdom een heel bijzonder belang, waarde en noodzakelijkheid, ...

Het biddend Rome

Wanneer Wij terugblikken op de voorbije eeuwen, dan zien Wij hoe, vanaf de eerste tijden van het christendom, Rome een biddende stad is geweest; men bad er niet tot de valse goden der heidenen in hun tempels, maar tot de ene

ware God: eerst in de private huizen van de christenen of, als het gevaar te groot werd, in de catacomben, vervolgens, sinds het einde van de derde eeuw, in gebouwen die we het best kunnen vergelijken met onze kerken, en tenslotte in de grootse en prachtig versierde basilieken. Want men was er toen reeds van overtuigd dat het gebed een zeer machtig wapen is tot zegepraal, om te volharden in vervolgingstijden, om sterk te staan voor de rechtbanken en onder de folteringen en om te sterven als martelaar voor Christus onder het zwaard van de beulen. Het gebed was er dus een wapen tot verdediging en een hoop; de basilieken en de altaren God ter ere opgericht, waren er bolwerken en rotsen van geloof; de begraafplaatsen der martelaren, heiligdommen waarheen, ook uit verafgelegen en overzeese gebieden, vrome en gekroonde prinses zich spoedden om er biddend neer te knielen en voor zich, in die eerbiedwaardige oorden, een laatste rustplaats uit te kiezen. De middeleeuwen en de volgende tijdperken van de geschiedenis hebben ongetwijfeld hun niet te verontschuldigen

gebreken op gebied van godsdienstig leven gehad; maar niettemin was er gans het openbaar leven, in ieder maatschappelijke stand, vergezeld, bezielend en veredeld door het gebed; men mag gerust beweren dat de christen, dank zij de gemeenschap, in een gebedssfeer werd opgevoed, groeide en stand hield. Dat ook toen Rome schitterde als een biddende stad, blijkt uit het getuigenis van de geschiedenis en van de vele pelgrims die er, tijdens de jubeljaren, heen stroomden uit alle delen van de wereld en hun indrukken neerpanden. De verlangens en begeerten van vele heilige mannen en vrouwen en andere ijverige personen reikhalsden naar de graven van Petrus en Paulus; op de geheiligde oevers van de Tiber leerden zij de liturgische gezangen en de vrome hymnen van Gods aanbidding, zij droegen die mee naar hun vaderland en andere landen en deden ze weergalmen in hun kerken, abdijen en kloosters...

Maar de nieuwere tijden brachten een verzwakking met zich mee van de zo vrome en wijdverspreide gebedspraktijk. Niet alsof het biddend Rome ver-

dween of verwoest werd, maar wel omdat het gebed steeds meer vervreemde van en verbannen werd uit het openbaar leven, dat voortaan zijn waarde niet alleen niet meer erkende, maar het veelal belemmerde en zijn grootste hinderpaal werd. Het aangroeien van Rome tot een dichtbevolkte hoofdstad en het ermee gepaard gaande samenbrengen van mensen met de meest uiteenlopende strevingen uit alle gewesten waren zeker niet van zo'n aard dat zij het traditioneel godsdienstig karakter van de stad in de hand zouden werken. De ware oorzaak van het afbreken van die traditie moet nochtans gezocht worden in het systematisch laïciseringsproces waaraan Rome onderworpen werd. Het gewone geluid van de klokken der vele stadskerken was niet langer meer een oproep en een teken tot gebed en godsvrucht; de opvoeding van het volk in huisgezin en school dwaalde af van de weg die leidt naar de kerk en het gebed. Het is waar dat zo'n procédé spoedig de reactie uitlokte van een sterke schaar katholieken die zich schrap stelden tegen de stroom en, wars van alle geringschatting, steeds beter hart en handen tot God in gebed verhieven; maar de tegenstelling tussen goed en kwaad openbaarde tevens de niet geringe menigte van hen die zich meer bekommerden om hun materiele dan om hun geestelijke belangen... Tenslotte kwam er de steeds toenemende menigte van hen die zelfs niet meer bidden tot noch denken aan God. Men heeft gezegd dat, in de grootsteden, de bioscoop de kerk van de moderne mens geworden is...

Plicht en waardigheid van het gebed

Droevige en bedroevende toestanden, voorwaar! Wat zeggen zij tot en welke eisen stellen zij aan ieder apostel? Zij openbaren vooreerst dat de gedachte aan de ziel en aan God bij het christenvolk een periode van verval en vergetelheid doormaakt. Wij moeten in het geweten van de mensen de heilzame en noodzakelijke overtuiging wakker schudden dat het gebed niet alleen een schuld is van onze kant, maar ook een ereplicht. Indien de hele zichtbare schepping, van het firmament tot de aarde, Gods lof bezingt in machtige akkoorden die door het heelal een sublieme harmonie laten horen, dan

mag zeker de mens, aan wie God, "in zijn werken, op klaarblijkelijke wijze zijn eeuwige macht en godheid openbaart", zich niet afzijdig houden in het grote koor van hemelen en schepselen die hem omringen, en denken dat hij er niet toe verplicht is God dank te zeggen, Hem te aanbidden en te loven. Verkondigt dus aan uw toehoorders dat de mens, die onder alle geschapen wezens op aarde alleen de hoge waardigheid heeft de heerlijkheid van de zichtbare wereld te begrijpen en zich langs de vergankelijke natuur heen op te heffen tot de onzichtbare wereld, de Gever van alle goed moet bedanken om dat

uitzonderlijke voorrecht. Herinnert hun de wonderde gebeden die God zelf in het Oude Testament inspireerde, vooral in de Psalmen en de Wijsheidsboeken. Zegt hun dat de mens door de goddelijke wijsheid geschapen werd met een welbepaald doel; dat de wederwaardigheden van het menselijk leven, zelfs niet één ogenblik, overgegeven zijn aan het blinde noodlot en dat, indien in de wereld alles geregeld wordt door de goddelijke Voorzienigheid, alles wat de mens betreft het voorwerp is van een verborgen en bijzondere wijsheid, omdat de Schepper meer dan door alle andere schepselen door de mens wil verheerlijkt worden. Het gebed is een goed dat de mens niet vernedert, noch ontroont, maar hem integendeel verheft en groot maakt. De meest vermaarde artiesten, meesters van de uitgebeelde

zielenkunde, hebben nooit iets voortgebracht dat de geest meer betoverde dan wanneer zij de mens in biddende houding voorstelden. Want dan toont de mens dat hij zich bewust is van zijn hoge adel. Of heeft men er voor teruggedeinsd te beweren dat de mens eerst dan groot is wanneer hij tot het gebed neerknielt? Die overtuiging was levend in de voorbije generaties; indien wij heden moeten betreuren dat ze verzwakt is, dan moeten wij daarvoor het materialisme en de ongelovige filosofie die in het gebed niets anders zien dan een onbeduidende, verachtenswaardige, onmannelijke zaak. Dit zijn echter wetenschappen welke die naam niet verdienen. Het is hoog tijd dat de mensen de nevel van dwaling verdrijven, zich hun verheven geestelijke waardigheid herinneren en er over gaan nadenken.

De waardeladder in het gebed

Het is niet klein het aantal van de gelovige christenen wier biddend leven zich vergenoegt met en beperkt tot de meest uiterlijke praktijken van een belevaart naar een vereerd beeld, van een traditioneel bezoek aan een of ander heiligdom, niet zozeer uit godsvrucht en ijver voor het heil van hun ziel, dan wel om hulp en voorspraak af te smeken in louter tijdelijke aangelegenheden. Zulke vrome praktijken zijn zeker prijzenswaardig, als zij verricht worden met een zuiver inzicht, maar zij zijn niet het beste deel noch alles in het christelijk leven. Wat wordt er dus van u verwacht? Gij moet het bij de gelovigen inscherpen dat, alhoewel zij mogen en moeten bidden voor het dagelijks brood en de noden van dit leven, de aardse en tijdelijke zaken eerst na de geestelijke belangen komen, en dat niemand de zekerheid bezit dat zijn gebed om voorbijgaande goederen zal verhoord worden, omdat niemand weet of hetgeen hij vraagt tot zijn zaligheid strekt; dat zij derhalve zich ten volle moeten overgeven aan het heilig welbehagen van God die weet wat ons het meest nuttig is voor dit en het ander leven. In ieder christenleven dat die naam wil waardig zijn, moet dus op de eerste plaats God aanbeden worden en van Hem de bovennatuurlijke en eeuwige goederen afgesmeekt. "Ons vaderland is in de hemel"; daarheen moeten ons hart en onze verlangens gericht worden.

Noodzakelijkheid van het gebed

Hieruit volgt dan een andere waarheid: uw woord moet in het verstand en het geweten van de christenen de volstrekte noodzakelijkheid van het gebed prenten. Het is de leer van de Kerk dat niemand zonder de bijstand van de genade gedurende een lange tijd de wet van God kan onderhouden en zware zonde vermijden; anderzijds, alhoewel God ons zonder onze medewerking met zijn genade voorkomt, eist Hij niettemin, overeenkomstig het door Hem vastgestelde heilsplan, dat wij medewerken, en op de eerste plaats door ons gebed: "Waakt en bidt opdat gij niet in bekoring geleid wordt". Wat Wij zoeven zeiden behoudt zijn volle waarde, ook indien Wij het woord "genade" vervangen door "gebed" en beweren dat niemand gedurende een lange tijd de wet van God kan onderhouden en zware zonde vermijden zonder het gebed. Vraagt eens, beminde zonen, in hoevele christenen deze fundamentele en klaarheidbrengende waarheid nog levendig is, hoevelen nog wandelen in haar licht en hun gedachten, hun gevoelens, hun werken naar haar leiding regelen. Gedenkt dan deze onwankelbare grondprincipes van het persoonlijk godsdienstig leven, wanneer gij de gelovigen onderwijst hoe zij moeten bidden.

Scheiding tussen godsdienst en leven

Wij vestigden reeds uw aandacht op een groep mensen die, omwille van de scheiding tussen het godsdienstig en het burgerlijk leven, op de zondagmorgen zichzelf christenmensen tonen, maar verder geen teken van godsdienstig leven geven. Slachtoffers van de kloof die getrokken werd tussen Kerk en wereld, tussen godsdienst en leven, wankelen zij tussen God en de Hem vijandige wereld en leiden als twee met elkander in strijd zijnde levens: ziedaar de bittere vrucht van de laïciserende stempel op het openbaar leven. Wat is er nu meer strijdig met het katholieke gevoel dan deze praktisch doorgevoerde scheiding? Ten allen tijde en uit alle krachten zal de Kerk stelling nemen tegen zo'n levenswijze, omdat zij zich bewust is dat haar zending er in bestaat de hele mens te vormen in zijn dagelijkse handel en wandel, en omdat de mens maar één ziel heeft die werd vrijgekocht door het

bloed van Christus en zo herboren is tot kind van God voor alle levensomstandigheden, zowel private als openbare. Daarom ook begint de Kerk volgens het gebod van God en de wet van Christus, de vorming van de christen van binnenuit door middel van het gebedsleven. Neemt de brieven van de heilige Paulus ter hand, bladert ze door, maar gaat er vooral de laatste hoofdstukken van na waar hij praktische wenken voor het leven geeft, en gij zult bevinden dat de Apostel alles beschouwt en plaatst in het teken van Gods wil, van het verlossingswerk en van het gebedsleven van de gelovige: de ziel en het lichaam, hetgeen de mens doet of laat: "Hetzij gij eet, hetzij gij drinkt, hetzij gij iets anders verricht, doet alles tot eer van God"; verder het hele maatschappelijke leven: huwelijk en huisgezin, man en vrouw, ouders en kinderen, heer en knecht, ook het openbaar leven tot zelfs de laatste doeleinden van de Staat: "Er moet gebeden en gesmeekt worden... voor de koningin en overheden, opdat wij een gerust en vredig leven mogen leiden, in alle godsvrucht en eerbaarheid"; kortom alles: "Wat gij ook moogt zeggen of doen, doet alles in de naam van de Heer Jezus Christus en zegt door Hem God onze Vader dank."

Wanneer het gebed en de gedachte aan God in de mensen als een tweede natuur en een dagelijks voedsel geworden zijn, - en dit zou moeten verwezenlijkt zijn in een door-en-door christelijk mens, althans zo leert het de Apostel, - dan bestond het gevaar niet dat zij, zowel in de gewone levensomstandigheden als in beslissende ogenblikken voor het openbaar leven, niet zouden handelen naar de voorschriften van de goddelijke wet.

Gebed in de huiselijke kring

De moedige karakters die in het gebed de kracht vinden voor de goede strijd en voor de verdediging van de rechtvaardige zaak, worden opgevoed en geboetseerd in de huisgezinnen die tot fundament en groeiprincipe de wijsheid hebben wier beginsel de vreze Gods is. Wij dan, Wij richten met vaderlijke en herderlijke ijver deze aansporing tot u: Wekt opnieuw in de gelovigen de eerbied voor het oud en vroom gebruik van het gebed in de huiselijke kring; daar moet op bepaalde uren,

voor een of ander gewijd beeld, een atmosfeer van heiligdom heersen. Het gebed moet er echter aandachtig en met godsvrucht opgezegd worden, en aangepast aan de omstandigheden van tijd en bezigheid; het mag de kinderen niet vermoeien noch afkerig maken, maar hen eerder aansporen tot een biddend leven. En aangezien het openbaar leven met zijn verstrooiing en hinderlagen maar al te dikwijls niet alleen de kostbaarste schatten van het huisgezin, te weten, de echtelijke trouw, het geloof, de deugd en de onschuld van de kinderen, niet bevoordeelt, maar ze integendeel op het spel zet, is het gebed in het huiselijk heiligdom enigszins noodzakelijker op de dag van heden. Het beeld van een biddende huismoeder is voor de man en de kinderen als een visioen van Gods genade; de herinnering aan een vader die, soms in hoge bedieningen, grote dingen tot stand bracht, maar niettemin vroom en godvruchtig bleef, is niet zelden een bezielend voorbeeld voor- en de redding van de jongeling te midden van de gevaren en de geestelijke strijd van de volwassen leeftijd.

Dag des Heren

Het heiligdom van het huisgezin, hoe schoon, waardig en hoogstaand het ook zij, kan de kerk niet vervangen. Het is uw plicht en het moet uw bekommernis zijn zo op te treden dat door uw woord de zondag opnieuw de dag van de Heer wordt en de heilige Mis het centrum van het christelijk leven. De zondag moet de dag zijn van rust in God, van aanbidding, smeking en dankzegging, van gebed tot de Heer opdat Hij vergiffenis schenke voor de zonden in de loop van de week bedreven, en genade van licht en geestelijke sterkte voor de week die zo pas begon. Herinnert er de gelovigen aan dat de zondag een ver-eeuwigd aandenken is aan de verrijzenis van Christus en dat dienvolgens ook de mens moet verrijzen en naar buiten moet treden uit de engheid van werktafel, werkplaats en velden, waar hij met moeite zijn gedachten tot God kan verheffen en tot Hem bidden. De zondag moet een dag zijn van lichamelijke rust en geestesverheffing, niet van overdreven sportbeoefening en buitensporig vermaak; deze laatste immers ontzenuwen en verstrooien meer dan het gewone dagwerk onder de week. Is het niet

erg te betreuren dat op de zondag soms schouwspelen vertoond worden die wij met de heilige Augustinus terecht mogen noemen een pest voor de gemoederen en de verwoesting van alle eerbaarheid. De zondag moet de dag zijn die de leden van het huisgezin nader bij elkander brengt, niet van elkander verwijdt, de dag van geestelijke lezing en vroom gebed, niet van losbandigheid.

De Mis middelpunt van het leven

Zoals het lichaam nood heeft aan stoffelijk voedsel dat het in stand moet houden, zo ook behoeft de ziel het brood dat haar voedt, groeikracht geeft en de krachten herstelt die ze nodig heeft om steeds te volharden in de deugdbeoefening en te zegevieren over de driften. De Kerk nu roept ons, vooral op de zondag, tot dit hemels feestmaal. Het is een zware verplichting mis te horen op de feestdagen. Hoe dikwijls nochtans staan wij niet voor bijna verlaten kerken? Een christenmens die te gemakkelijk denkt dat hij om gelijk welke lichte en onbeduidende reden van die zware verplichtingen ontslagen is, is die naam niet waardig; en Wij beelden ons gaarne in dat de gelovigen niet aldus zouden handelen, hadden zij maar een klare en diepe kijk op en een vurige liefde tot het eucharistisch geheim. Gij moet hun derhalve dit verlossend offer van de God-Mens uitzetten; hun aantonen dat het het middelpunt is van de katholieke eredienst. Verklaart hun welke de betekenis en de waardigheid van de katholieke priester zijn, en leert hun hoe zij met godsvrucht en geestelijk voordeel bij het heilig Misoffer kunnen tegenwoordig zijn. Welke waarde zou feitelijk de maatschappelijke eredienst hebben indien hij niet aanspoorde tot persoonlijke deelname en zelfheiliging?

Onder alle godvruchtige oefeningen is de meest vooraanstaande, de krachtigste tevens en de heiligste, het bijwonen van het heilig Misoffer; trouwens de priester die het goddelijk slachtoffer opdraagt, veronderstelt in zijn gebed de tegenwoordigheid van de gelovigen. Maar dat bijwonen kan verschillende vormen hebben. Ons innigste verlangen is dat gij de gelovigen zoudt inwijden in de kennis en het waarderen van de onuitputtelijke rijkdom en de onvertreffbare schoonheid van de litur-

gische gebeden der mis en hen zoudt vormen om actief deel te nemen aan het heilig Misoffer. Gij weet immers uit een dagelijks gebruik van het Mismaal, dat het verhevenste godsvruchtboek van de Kerk is, welke schat van gewijde teksten en heilige verheffingen het in zich besluit, welke gevoelens van aanbidding, lof en verlangens tot God het verwekt en aanvuurt, met welke stuwkracht het beweegt en verheft tot de eeuwige zaken, welke rijkdom van heilzame vermaningen het biedt voor het persoonlijk godsdienstig leven.

...

Drievoudige slotaanwakkering

Wij wensen, beminde zonen, om te eindigen aan deze richtlijnen en voorstellen aangaande het gebed nog een drievoudige aanwakkering toe te voegen: Indien gij wilt dat de gelovigen met liefde en godsvrucht bidden, gaat hun voor in de kerk met uw voorbeeld door uw gebed in hun tegenwoordigheid. Een priester die neerknielt voor het tabernakel, in een waardige houding en diepe ingekeerdheid, is een stichtend voorbeeld voor het volk, een aanwakkering en een uitnodiging tot biddende wedijver.

Indien de gelovigen u vragen hoe ze spoedig en zeker kunnen komen tot een goede wijze van bidden, antwoordt hun dat het gebed zijn krachtigste steun vindt in de zelfverloochening, de boete en de naastenliefde. Deze waarheid is even klaarblijkelijk als het zeker is dat de goede werken een essentiële voorwaarde zijn tot een waardig en machtig gebed.

Indien gij Ons tenslotte vraagt wat Wij voor het ogenblik verwachten van Onze diocesanen, dan zeggen Wij u dit hier: dat zij zouden bidden en aan God hun offers opdragen. De mensheid beleeft heden een van de hardste en droevigste ogenblikken. Wij varen op een meer, een zee, een oceaan wiens baren wild omhoog geslagen worden door hevige winden. De Kerk die gesticht werd voor de mensheid, zal eerst met de mensheid ophouden te bestaan; maar altijd tot aan het einde van de wereld zal haar goddelijke Stichter haar ter zijde staan, zoals Hij zelf het beloofde: "Zie Ik ben met u alle dagen tot aan het einde van de wereld". Te midden van de volkeren stevent het schip der Kerk naar

de eeuwigheidshaven, met haar apostelen, haar hoofd, haar leer, haar sacramenten, haar vredebrengende werkzaamheid, terwijl onstuimige golven en stortvloeden haar omringen en Christus, de Zaligmaker, op geheimzinnige wijze slaapt. Wat doet de Kerk, wat doen de apostelen in hun angst om de dreigende schipbreuk? Zij naderden tot Christus en roepen Hem wakker met de noodkreet: "Meester, wij vergaan"! Zie daar de zekerheid en het gebed van de Kerk die weet dat de poorten van de hel niets tegen haar vermogen. Het gebed is dus het sterkste, het onoverwinbare wapen tegen alle gevaren en tegen de aanvallen van de wereld; want ook wanneer Christus schijnt te slapen, waakt niettemin altijd zijn hart met zijn liefde, zijn trouw en zijn almacht: op het door Hem bepaalde moment zal Hij onze roepstem aanhoren, rechtstaan en aan winden en storm bevelen. Geen vrees derhalve, maar volharding in het gebed! Laten wij de Zaligmaker toeroepen: "Sta op, waarom slaapt Gij, Heer? Sta op en verstoot ons niet voor immer; sta op, Heer, en help ons." Laten wij met ons de ontelbare offers verenigen die dit droevig, maar plechtig uur van ons vraagt: onze tranen, ons lijden, onze doden die het hele mensdom beweent. Onze tranen zullen ons gebed drenken, en zijn hartverscheurende kreet zal gewis het medelijdend hart van Christus raken die in zijn schijnslaap niettemin waakt over de Kerk, over ons en over de wereld. Hoe zou de Kerk nu kunnen te kort komen aan haar zending, wanneer zij het steeds als haar taak beschouwde op dergelijke tijdstippen Gods genade en barmhartigheid door gebed en boete, gepaard aan het eucharistisch offer van de God-Mens, af te smeken?

Deze is de zending van de hele Kerk, maar zij moet vooral de zending zijn van het bisdom Rome, Ons bisdom, dat alle andere moet voorgaan in edelmoe-digheid, ijver en godsdienstzin.

Opdat dit dan verwezenlijkt worde en uw woord en apostolaat de sterkte van Christus en een bovennatuurlijke kracht hebben, schenken Wij u, beminde zonen, en uw geestelijke helpers, de leken medewerkers en al Onze diocesanen, uit de volheid van Ons vaderhart, de Apostolische Zegen.

Op de zevende dag rustte God.
In zes dagen had Hij hemel en aarde voltooid en alles waarmee ze toegerust zijn.
God zegende de zevende dag en maakte hem heilig.
Voor de mensen onder het Oude Verbond was de sabbat,
voor ons is de zondag de heilige dag.
Waar komt die heilige dag vandaan, wat is de natuur daarvan,
hoe zal een christen deze dag beleven,
wat zijn de bedoelingen van God bij de verordening van rust op zondag?

Pater Jürgen Wegner

Teken van het verbond met God

Instelling

In de woestijn, tijdens de uittocht van het uitverkoren volk uit Egypte, ontving Mozes op de berg Sinaï de tien geboden. Op twee tafels had God de wetten die het menselijk bestaan moesten regelen gegrift. De drie geboden die de relatie tussen God en de mens bepalen zijn op de eerste tafel gegrift. De geboden die vastleggen hoe de mens zich moet gedragen ten overstaan van zijn naaste vinden wij op de tweede tafel. Het derde van de tien geboden luidt: "Denk aan de sabbat; die moet voor u heilig zijn. Zes dagen kunt u werken en alle arbeid verrichten. Maar de zevende dag is de sabbat voor de Heer uw God. Dan zult u geen enkele arbeid verrichten: uzelf niet, uw zoon niet, uw dochter niet, uw slaaf niet, uw slavin niet, uw dieren niet, evenmin als de vreemdeling die bij u woont. Want in zes dagen heeft de Heer de hemel, de aarde en de zee en al wat ze bevatten gemaakt. Maar de zevende dag heeft Hij gerust en zo de sabbat gezegend en tot een heilige dag gemaakt." (Ex. 20, 8-11) Op de Sinaï overhandigde God in schriftelijke vorm de wetten, die al lang bij het uitverkoren volk in gebruik waren maar tot dan toe enkel mondeling zijn overgeleverd.

De instelling van de gewijde rustdag is dan ook veel ouder dan de schriftelijke redactie van de Tien Geboden. Alleen al de formulering "denk aan de sabbat" veronderstelt het eerdere bestaan en de voorafgaande kennis van dit gebod. Vóór hun aankomst bij de Sinaï had God de Israëlieten het manna gegeven. Iedere ochtend mochten ze het manna verzamelen om het door de dag te gebruiken. "Op de zesde dag echter vonden zij een dubbele hoeveelheid brood. De leiders van de gemeenschap kwamen het Mozes zeggen. Deze legde hun uit: 'Zo heeft de Heer het bepaald: morgen is het sabbatdag, de sabbat die gewijd is aan de Heer. Bak en kook wat u nodig hebt.' En Mozes zei: 'Wat overblijft moet u opzij leggen en bewaren voor morgen, want morgen is het sabbat voor de Heer. Morgen zult u buiten niets vinden. Zes dagen kunt u verzamelen, maar op de zevende dag, op de sabbat, is er niets.' Sommige mensen gingen er de zevende dag toch op uit, maar zij vonden niets." (Ex., 16.25)

Een bijzondere dag

In alle verschillende culturen en bij de meest verschillende schrijvers van vroege tijden zien wij dat ze de dag laten beginnen met de ochtend. Ook het scheppingsverhaal beschrijft de eerste zes dagen op de toen alom bekende en gebruikelijke wijze: iedere scheppingsdag begint met het goddelijk woord: "En God zei, het moet licht worden...", en iedere dag sluit 's avonds af met de woorden: "En God zag dat het goed was. Het werd avond en het werd ochtend; dat was de vierde dag." (Gen. 1, 19) De zevende dag echter is een bijzondere dag. In naam van God legt Mozes het begin van de sabbat op de vooravond van de rustdag: "De heer sprak tot Mozes: ... de verzoeningsdag is een heilige dag. ... U mag op die dag niet werken... Dat is een blijvende wet, door al uw generaties heen, waar u ook woont. Het is sabbat voor u en u moet vasten; vanaf de avond tot de volgende avond moet u sabbat houden." (Lev., 23, 27-31) Door de duur van die dag uit te wijden wordt de bijzonderheid van de zevende dag extra onderstreept. De sabbat is die dag van de week die het grootste belang heeft!

De gewoonte om de zevende dag te rusten hebben de Israëlieten niet overgenomen van andere volken. In Egypte was noch de sabbat noch de zeven-dagen-week bekend. Ook de Babyloniërs kenden geen indeling van de maanden in doorlopende weken van telkens zeven dagen. In Kappadocië vindt men in oorkonden van handelaren bijvoorbeeld een indeling van het jaar in weken van telkens vijf dagen. Andere volken richtten zich naar de maanfases en kenden de eerste, de vijftiende en de achtentwintigste dag als rustdag. Volgens de bijbel moeten wij de indeling van het jaar in weken van zeven dagen met telkens de sabbat als afsluiting dus terugbrengen enkel en alleen op de instelling van God: "Op de zevende dag bracht God het werk dat Hij verricht had tot voltooiing. Hij rustte op de zevende dag van al zijn werk dat Hij verricht had. God zegende de zevende dag en maakte hem heilig, want op die dag rustte God van al het werk dat Hij scheppend tot stand had gebracht." (Gen. 2, 2)

Sabbatheiliging

De heiliging van de sabbat bestond aan de ene kant in het opdragen van een speciaal offer. Bij de dagelijkse offers die in de tempel werden opgedragen, droeg men bovendien op sabbat nog twee lammeren op. "Op de sabbat moet u twee gaven lammeren van nog geen jaar offeren, met een meeloffer van twee issaron bloem, aangemaakt met olie, en met het bijbehorende plengoffer. Dat brandoffer van de sabbat komt elke sabbat bij het dagelijkse brandoffer en het bijbehorende plengoffer." (Num. 29, 9) Bovendien verving men op de sabbat de toonbroden: "Elke sabbat opnieuw moet men de toonbroden voor de Heer neerleggen; voor de Israëlieten is dat een altijd-durend verbond." (Lev. 24, 8) Volgens de wet verzamelden de joden zich op sabbat bij de tempel, waar de afstanden te groot waren gingen ze naar een profeet of bezochten ze later de synagoge. De intentie van dit bezoek was naast de verering van God ook de onderrichting in het geloof. Op de sabbat moesten de Israëlieten zich onthouden van bepaalde werkzaamheden. In het Oude Testament zijn enkel en alleen vermeld het werk op het veld, kopen en verkopen, het dragen van lasten, het verzamelen van hout, het aansteken van vuur, het koken en het bakken. De wet liet de mensen veel speelruimte. In de loop der tijden echter nam het aantal van de verboden werken steeds verder toe. De Talmud noemt 39 verboden hoofdwerkzaamheden en tal van nevenwerkzaamheden. Zo telde ten tijde van Onze Heer bijvoorbeeld het plukken van aren bij deze verboden werkzaamheden, en werd onder de rabbijnen gediscussieerd of het wel of niet geoorloofd was om zieken te genezen. In de tijd van onze Heer waren de rabbijnen het erover eens, dat de genezing gepermitteerd was als ze geen uitstel tot de volgende dag leed. Maar waar geen levensgevaar bestond mocht naar opvatting van de meerderheid van de schriftgeleerden op de sabbat niet worden genezen. Zo heilig was het gebod van de sabbat dat zelfs de beste werken vanwege de overtreding van het gebod van de sabbat verfoeilijk werden.

Teken van het verbond

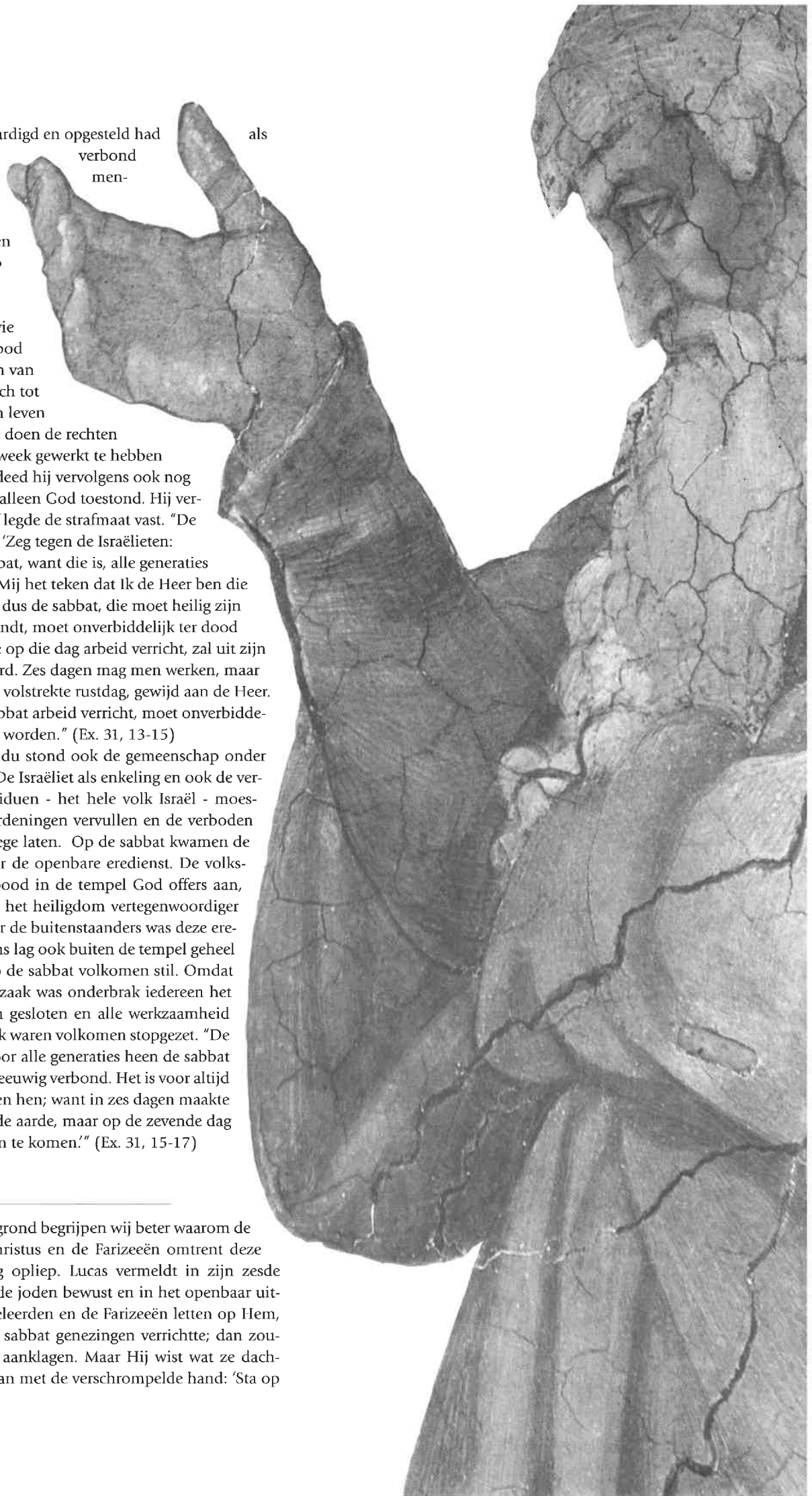
Het gebod de sabbat te houden was niet één van vele voorschriften, geen voorschrift als alle anderen. En wél omdat

God deze wet uitgevaardigd en opgesteld had als hét teken van het verbond tussen Hem en de men- sen. Wie dit gebod hield, toonde daar- door zijn openheid ten overstaan van God op een bijzondere wijze. God mocht in zijn le- ven ingrijpen. Maar wie eigengerechtig het gebod overtrad scheidde zich van God af. Hij maakte zich tot meester van zijn eigen leven en weigerde door zijn doen de rechten van God. Na de hele week gewerkt te hebben in zijn eigen belang, deed hij vervolgens ook nog beroep op de tijd die alleen God toestond. Hij verdiende straf. God zelf legde de strafmaat vast. "De heer sprak tot Mozes: 'Zeg tegen de Israëlieten: Onderhoud mijn sabbat, want die is, alle generaties door, voor u en voor Mij het teken dat Ik de Heer ben die u heiligt. Onderhoud dus de sabbat, die moet heilig zijn voor u. Wie hem schendt, moet onverbiddelijk ter dood gebracht worden. Wie op die dag arbeid verricht, zal uit zijn volk worden verwijderd. Zes dagen mag men werken, maar de zevende dag is een volstreekte rustdag, gewijd aan de Heer. Iedereen die op de sabbat arbeid verricht, moet onverbidde- lijk ter dood gebracht worden.'" (Ex. 31, 13-15)

Evenals het individu stond ook de gemeenschap onder deze goddelijke wet. De Israëliet als enkeling en ook de vereniging van de individuen - het hele volk Isra el - moes- ten de positieve verordeningen vervullen en de verboden handelingen achterwege laten. Op de sabbat kwamen de joden dus bijeen voor de openbare eredienst. De volks- gemeenschap Isra el bood in de tempel God offers aan, waarbij de priester in het heiligdom vertegenwoordiger van het volk was. Voor de buitenstaanders was deze ere- dienst manifest. Tevens lag ook buiten de tempel geheel het publieke leven op de sabbat volkomen stil. Omdat de sabbat geen privé zaak was onderbrak iedereen het werk: Winkels waren gesloten en alle werkzaamheid zowel privé als publiek waren volkomen stopgezet. "De Israëlieten moeten door alle generaties heen de sabbat onderhouden als een eeuwig verbond. Het is voor altijd een teken tussen Mij en hen; want in zes dagen maakte de heer de hemel en de aarde, maar op de zevende dag rustte Hij om op adem te komen.'" (Ex. 31, 15-17)

Revolutie

Tegen deze achtergrond begrijpen wij beter waarom de strijd tussen Jezus Christus en de Farizeeën omtrent deze vraag steeds zo hoog opliep. Lucas vermeldt in zijn zesde hoofdstuk hoe Jezus de joden bewust en in het openbaar uit- daagde: "De schriftgeleerden en de Farizeeën letten op Hem, om te zien of Hij op sabbat genezingen verrichtte; dan zou- den ze Hem kunnen aanklagen. Maar Hij wist wat ze dach- ten en zei tegen de man met de verschrompelde hand: 'Sta op

en kom naar voren.' En hij stond op en kwam. Daarop zei Jezus tegen hen: 'Ik vraag u of men op sabbat goed mag doen of kwaad, een leven mag redden of verloren laten gaan.' Hij keek hen allemaal aan, en zei tegen hem: 'Strek uw hand.' Hij deed het en zijn hand herstelde zich." (Luc. 6, 5-9) Jezus viel hen dus aan. Door te genezen op de sabbat, en wel zonder enige noodzaak, provoceerde Hij de schriftgeleerden ten zeerste. Zij zagen in zijn doen zware zonde. En vanwege 'zijn zonde' mocht, ja moest Hij worden gestraft. Hij had de woorden van genezing voor de ogen van een talrijke menigte gesproken en zichtbaar voor iedereen de zieke genezen. Onmogelijk konden de schriftgeleerden achter dit affront, enkel en alleen de individuele overtreding zien. Ze werden door het gebeuren zelf met hun neus op de feiten gedrukt. Het gaat om een daad in het openbaar. En het verbond tussen God en Jezus en het verbond tussen God en het volk Israël was daardoor in gevaar. Ze werden razend en spraken met elkaar over wat ze met Jezus zouden doen, want Jezus had het belangrijke gebod overtreden, een vraagteken gezet achter gegrondheid van de wet, en zelf achter het recht van God, Heer te zijn over het volk. Maar daarmee niet genoeg. Christus was nog een stap verder gegaan. Hij had zichzelf de "Heer van de sabbat" genoemd en zich daarmee boven de wet gesteld.

Zegen of straf

Iedere Israëliet moest, en met hem ook de vreemdeling binnen het joods volksgebied, binnen de joodse huizen, het gebod van de sabbat vervullen. Zelfs de niet-Israëlieten, slaaf of vrij, zelf de dieren mochten en moesten genieten van de sabbatrust. "Zes dagen kunt u werken en alle arbeid verrichten. Maar de zevende dag is de sabbat voor de heer uw God. Dan zult u geen enkele arbeid verrichten: uzelf niet, uw zoon niet, uw dochter niet, uw slaaf niet, uw slavin niet, uw dieren niet, evenmin als de vreemdeling die bij u woont." (Ex. 20, 9) Niemand was vrijgesteld om niet te gehoorzamen aan de wet. Daarbij stond de doodstraf voor de overtreding van de wet. "Onderhoud dus de sabbat, die moet heilig zijn voor u. Wie hem schendt, moet onverbiddelijk ter dood gebracht worden. Wie op die dag arbeid verricht, zal uit zijn volk worden verwijderd. Zes dagen mag men werken, maar de zevende dag is een volstrekte rustdag, gewijd aan de Heer. Iedereen die op de sabbat arbeid verricht, moet onverbiddelijk ter dood gebracht worden. (Ex. 31, 14-15) God zelf beloofde die het verbond met Hem trouw in acht namen, en God zelf bracht onheil over wie het verbond verbrak. Hij openbaarde zich door de profeet Isaïas: "Als u ophoudt de sabbat met voeten te treden en handel te drijven op mijn heilige dag, als u de sabbat 'genoe-gen' noemt, de heilige dag van de Heer 'prachtig' noemt, als u hem heiligt door niet eropuit te gaan en u zich onthoudt van broodwinning en dagelijkse zaken, dan zult u in de Heer genoegen vinden. Ik zal u laten rijden over de toppen van de aarde, en u laten genieten van het erfdeel van Jakob, uw vader; de mond van de Heer heeft het zelf gesproken. (Is 58, 13-14) Nog aangrijpender sprak God door de profeet Jeremias: "Zo spreekt de Heer: Ik waarschuw u voor het binnendragen van lasten door de poorten van Jeruzalem wanneer het sabbat is. U mag op de sabbat ook geen lasten uit uw huis dragen of ander werk doen. De sabbat moet heilig zijn voor u, zoals Ik

uw voorvaderen heb geboden. Maar die hebben niet geluisterd en Mij niet gehoorzaamd. Hardnekkig weigerden ze Mij te gehoorzamen, ze namen niets van Mij aan. Maar als u wel naar Mij luistert – godsspraak van de Heer – en op de sabbat geen lasten door de poorten de stad binnenbrengt; als u de sabbat heiligt door op die dag niet te werken, dan zullen de koningen die op de troon van David zitten op paarden en wagens door deze poorten de stad in- en uitgaan, evenals hun edelen en de inwoners van Juda en Jeruzalem. Dan blijft deze stad voor altijd bewoond. En uit de steden van Juda, uit de omstreken van Jeruzalem, uit Benjamin, uit de Sefela, uit het bergland en uit de Negeb komt men naar het huis van de Heer met brandoffers, slachtoffers, meeloffers, reukoffers en dankoffers. Maar als u tegen mijn woord in de sabbat niet heiligt, als u op die dag lasten door de poorten Jeruzalem binnendraagt, dan steek Ik die poorten in brand; de burcht van Jeruzalem gaat in vlammen op, ze worden niet gedooft." (Jer. 19, 21-27)

Voorbeeld van de eeuwigheid

Het verbond tussen God en de mens is een eeuwig verbond. Door niet de werken te doen die op de sabbat verboden zijn bewijst de mens zijn trouw. Door deze dag in ere te houden, God te aanbidden, bindt hij zich steeds meer aan God. De menselijke trouw, gebonden aan de tijd en onderhevig aan de veranderingen van de dingen wordt door God beloofd door de belofte van eeuwige rust. Het innige verlangen in deze rust opgenomen te worden is voor de mens die God zoekt een immense drijfveer. Eindelijk bij God opgenomen te worden en eeuwig te mogen genieten van zijn aanwezigheid zal de eeuwige beloning zijn die God aan de mens toedeelt voor zijn inspanningen. Beloning die ver uitgaat boven alles wat de mens door zijn doen kan verdienen. "Daarom, zolang de belofte van het binnengaan in zijn rust nog geldt, moeten wij oprecht zorgen dat niemand van u de indruk wekt achter te blijven. Want ook wij hebben het goede nieuws gehoord, net als zij. Maar het woord dat zij hoorden, heeft hun niet gebaat, omdat het niet gepaard ging met geloof bij de hoorders. Want wij gaan die rust binnen, wij die tot het geloof gekomen zijn, zoals Hij gezegd heeft: En Ik heb gezworen in mijn toorn: Nooit zullen zij in mijn rust binnengaan. Weliswaar was Gods werk al klaar vanaf de schepping van de wereld. Want over de zevende dag heeft Hij ergens gezegd: En God rustte op de zevende dag van al zijn werk. Maar hier lezen we: Nooit zullen zij mijn rust binnengaan. Het staat dus vast dat er een rust is waarin mensen mogen binnengaan, maar zij die als eersten het goede nieuws hebben gehoord, zijn er niet binnengegaan, omdat zij weigerden te gehoorzamen. Daarom stelt God opnieuw een dag vast, een 'vandaag', waarover Hij – zoals al eerder is opgemerkt – na zo lange tijd door David zegt: Vandaag, als u zijn stem hoort, maak dan van uw hart geen steen. Als Jozuë hen werkelijk in die rust had binnengeleid, zou God later niet meer over een andere dag gesproken hebben. Het staat dus vast dat het volk van God nog een sabbatrust te wachten staat. En wie Gods rust mag binnengaan, rust uit van al zijn werk, zoals God van het zijne. Laten we dus ons best doen om die rust binnen te gaan. Laat niemand ten val komen door het slechte voorbeeld van hun ongehoorzaamheid na te volgen. (Hebr. 4, 1-11)

Kleine catechismus over de zondagsplicht

Pater Pierre Célestin Ndong

Wat verlangt het derde gebod van God?

Het derde gebod van God verlangt dat wij de dag des Heren heiligen.

Heiligen wil zeggen apart zetten: de dag des Heren moet apart gezet worden; hij moet niet een gewone dag zijn zoals de andere dagen van de week.

Dit gebod berust op het natuurrecht want, omdat de menselijke natuur helemaal van God komt, is het normaal dat de mens een bijzondere eredienst aan God brengt om deze totale afhankelijkheid van God te erkennen. Daarom hebben zelfs de heidenen het zich ter harte genomen, een eredienst te brengen aan God, maker van de menselijke natuur.

Dit gebod berust ook op het positieve goddelijk recht, want God zelf heeft de mensen willen herinneren aan de plicht die zij hadden, Hem een eredienst te brengen. Dit gebod bevindt zich op de eerste Tafel van de Wet.

Tenslotte is dit gebod verduidelijkt door de kerkelijke wet. De Kerk heeft immers de eredienst gecodificeerd, die aan God gebracht moet worden op de dag des Heren.

Waarin bestaat deze heiliging van de dag des Heren?

De heiliging van de dag des Heren bestaat op de eerste plaats erin, de geest op God te richten om Hem de eer te brengen die Hem toekomt. Jezus zegt im-

mers, dat de Vader aanbidders in de geest zoekt en niet aanbidders die Hem alleen met de lippen of uitwendig eren. De Kerk heeft verduidelijkt dat deze eredienst bestaat in het bijwonen van het H. Misoffer.

Om de geest tot God te kunnen richten op de dag des Heren verbiedt God al wat van nature van Hem afwendt: de materiële zorgen die tenslotte de geest verstikken. Daarom zijn de slafelijke werken verboden op de dag des Heren. Het is weer de Kerk die verduidelijkt wat wij onder slafelijke werken moeten verstaan.

Wie is gehouden tot de heiliging van de dag des Heren?

Om gehouden te zijn tot de heiliging van de dag des Heren moet men gedoopt zijn, tenminste zeven jaar oud

zijn en het gebruik van het verstand hebben.

Wat moeten we antwoorden aan de mensen die zeggen dat zij er de voorkeur aan geven, thuis te bidden op de dag des Heren?

We moeten hun antwoorden dat de dag des Heren niet alleen een privé-dienst verlangt, maar ook een openbare. Deze eredienst brengt de mens als lid van de openbare gemeenschap die de H. Kerk is. Naast de privé-dienst die iedere mens aan God moet brengen, is er ook de openbare dienst die God eist. God is immers niet alleen de God van de mens als privépersoon, Hij is ook de God van de mens als publiek persoon.

Wat zijn de slafelijke werken die verboden zijn op de dag des Heren?

De slafelijke werken zijn de werken

die een belangrijk lichamen aandeel vragen, zoals het werken op het veld. Deze werken zijn verboden op de dag des Heren, want zij beletten de geest, zich tot God te wenden.

Dit verbod herinnert eraan dat de mens niet alleen stof is, maar dat hij ook geest is. Evenals hij zijn lichaam moet voeden, moet de mens

Binnenkomst van mgr. de Galarreta en de priesters voor een pontificale H. Mis in de St. Jozefkerk in Brussel

het voeden van zijn geest niet verwaarlozen.

Om dezelfde reden zijn de zware huishoudelijke werken (wassen, opruimen, strijken) niet aangewezen voor de dag des Heren. De onvermijdelijke huishoudelijke werken (koken, afwassen) zijn natuurlijk verenigbaar met de heiliging van de dag des Heren.

Welke redenen ontheffen van het verbod van de slafelijke werken?

De redenen die ontheffen van het verbod van de slafelijke werken zijn terug te brengen tot de noodzaak. Als het onweer de jaarlijkse oogst dreigt te vernietigen, is het noodzakelijk de oogst binnen te halen alvorens het onweer uitbarst. Er bestaat eveneens een noodzaak voor sommige mensen om op de dag des Heren te werken, ten bate van de gemeenschap.

Maar om geen ruim baan te geven aan de toegankelijkheid, is alleen de

priester bevoegd om te oordelen over de noodzaak die ons bezighoudt. In de mate van het mogelijke moet de gelovige dus de mening van de priester vragen, voordat hij zich te gemakkelijk genoodzaakt beschouwt om op de dag des Heren slafelijke werken te verrichten.

Is het een zware zonde als men het verbod van de slafelijke werken op de dag des Heren niet in acht neemt?

De heiliging van de dag des Heren is zó belangrijk dat het een zware zonde is, het verbod van de slafelijke werken niet in acht te nemen. Deze zonde is licht als het slafelijke werk niet te lang duurt, nl. minder dan twee uur; daarboven is het zware zonde.

Wat gebiedt onze Moeder de H. Kerk om de dag des Heren te heiligen?

Om de dag des Heren te heiligen gebiedt onze Moeder de H. Kerk, op zon-

dag en op de verplichte feestdagen de H. Mis bij te wonen.

Welke zijn de verplichte feestdagen?

De verplichte feestdagen zijn tien in getal: Kerstmis, de octaafdag van Kerstmis (Nieuwjaarsdag), Driekoningen, Hemelvaartsdag, Sacramentsdag; Feest van de Onbevleete Ontvangenis, Maria Tenhemelopneming; Feest van de H. Jozef, het feest van de HH. Petrus en Paulus, Allerheiligen.

Deze tien verplichte feestdagen zijn niet meer van toepassing in alle landen vanwege de ontkerstening van de staten.

Welke verplichte feestdagen zijn nog altijd van toepassing in België en Nederland?

De bisschoppenconferentie van een bepaald land of streek is bevoegd om, met de toestemming van het Vaticaan en naar gelang van de lokale omstandigheden, een kleiner aantal op te leggen of sommige dagen te verplaatsen naar een andere dag. In België zijn er 4 verplichte feestdagen: Kerstmis, Hemelvaart, Maria Hemelvaart en Allerheiligen. In Nederland zijn er slechts twee verplichte feestdagen: Kerstmis en Hemelvaart. Omdat Maria-Tenhemelopneming en Allerheiligen in de jaren 1960 niet meer als vrije dag gevierd worden, zijn het geen verplichte feestdagen meer en werden deze hoogfeesten gedurende enige tijd verplaatst naar de zondag. De Nederlandse bisschoppen hebben echter met ingang van 1 januari 1999 besloten beide feesten terug te vieren met een eucharistieviering op de dag zelf op een tijdstip waarop veel gelovigen aanwezig kunnen zijn.

Waarom de zondag en verplichte feestdagen?

Omdat de zondag de dag van de Verrijzenis van Onze Heer is. Daarom is in het Nieuwe Testament de zondag de dag des Heren.

De verplichte feestdagen herinneren aan de grootste momenten en de belangrijkste personen van de geschiedenis van de Kerk. Het past dus ten zeerste deze dagen te vieren door een openbare eredienst.

Wat is het nut van het zondagsgebed?

Het zondagsgebed toont de grote goedheid van God voor de mens want het stelt de mens in staat tenminste één dag per week te rusten; het bevordert het geestelijk leven door tenminste eens per week bij de mens in herinnering te brengen, dat hij niet alleen een lichaam is maar een samenstel van geest en van lichaam; het propageert de openbare eredienst die de mens aan God is verschuldigd.

Dit nut komt nog meer tot uitdrukking in onze zeer materialistische maatschappijen die steeds meer stress veroorzaken en de aan God verschuldigde dienst naar de privésfeer verbannen.

Waarin bestaat het bijwonen van de zondagsmis?

Het bijwonen van de zondagsmis bestaat in aanwezig zijn, niet alleen met het lichaam maar ook en vooral met de geest, vanaf het begin tot aan het eind van de mis.

Waarin bestaat dit lichamelijke bijwonen?

Het lichamenlijk bijwonen bestaat in de morele vereniging met de priester die de zondagsmis opdraagt. Dat vraagt dus dat men zich bevindt op een afstand die in staat stelt deel te nemen aan het verloop van de mis. Deze plaats die de gelovige in de kerk inneemt moet hem in staat stellen, de gebaren van de priester te zien en vooral de gebeden te horen die door de priester worden uitgespro-

ken. Het lichamenlijk bijwonen verlangt ook de gebaren te maken die zijn voorgeschreven voor de vergadering van de gelovigen, zoals knielen en opstaan.

Waarin bestaat het geestelijk of religieus bijwonen?

Het geestelijk of religieus bijwonen van de mis laat zich samenvatten in het persoonlijke, innerlijke gebed. De meditatie stelt in staat zijn geest tot God te wenden in een authentiek en diep gebed. Zonder meditatie is het lichamenlijk bijwonen vruchteloos. De eredienst die aangenaam is aan God is een inwendige en niet slechts een uitwendige eredienst.

Wat zijn de fouten tegen het lichamenlijk bijwonen?

De fouten tegen het lichamenlijk bijwonen zijn vooral vrijwillig te laat komen, zonder reden de kerk verlaten, zonder reden de gebaren van de gelovigen niet volgen, bijv. door te blijven zitten als iedereen geknield is...

Zijn dit ernstige fouten?

In het algemeen zijn dit geen ernstige fouten, maar zij kunnen het worden onder bepaalde omstandigheden. Vrijwillig te laat komen na het begin van het offertorium is een ernstige fout en zonder reden langere tijd de kerk verlaten kan een ernstige fout zijn.

Wat zijn de fouten tegen het geestelijk of religieus bijwonen?

De fouten tegen het geestelijk bijwonen kunnen samengevat worden in fouten tegen de meditatie en het gaat voornamelijk om verstrooiingen tijdens de mis.

Zijn dit ernstige fouten?

In het algemeen zijn ook dit geen ernstige fouten maar zij kunnen het worden onder bepaalde omstandigheden. Vrijwillig langere tijd onder de mis verstrooid zijn kan een ernstige fout zijn.

Welke redenen ontheffen van de verplichting tot het bijwonen van de mis?

De redenen die ontheffen van de verplichting tot het bijwonen van de zondagsmis worden teruggebracht tot de noodzakelijkheid. Een grote afstand die moet afgelegd worden om de mis

te kunnen bijwonen is een noodzakelijkheid die ontheft van de zondagsverplichting. Aan het bed gekluisterd zijn door ziekte, op zieke kinderen passen zijn ook noodzakelijkheden die van deze verplichting ontheffen.

Wat moet men doen als men zich in een zodanige situatie bevindt dat men gewoonlijk de zondagsmis verzuimt?

Hij die zich in een zodanige situatie bevindt dat hij gewoonlijk de zondagsmis verzuimt, moet zo spoedig mogelijk verandering aanbrengen in deze situatie opdat hij opnieuw het zondagsgebed gewoonlijk kan vervullen.

Dat kan het geval zijn voor mensen die gewoonlijk op zondag werken, zodanig dat zij geregeld de zondagsmis verzuimen. In dergelijke gevallen moet men een werk vinden dat het geregeld bijwonen van de zondagsmis toelaat.

Is de moeder van een gezin gehouden de mis bij te wonen als zij een jong kind heeft?

Als er geen gevaar is voor de gezondheid van het kind (bijvoorbeeld omdat de kapel te koud is) en als het kind niet stoort tijdens de mis, is de moeder van een gezin gehouden de zondagsmis bij te wonen.

Al het kind stoort tijdens de mis, is de moeder van het gezin dan gehouden de zondagsmis bij te wonen?

Het persoonlijk welzijn moet wijken voor het algemeen welzijn. Welnu het algemeen welzijn eist dat de bijeenkomst van de gelovigen niet gestoord wordt tijdens de mis. Dus is de moeder van het gezin niet verplicht tot het bijwonen van de zondagsmis als het kind stoort tijdens de mis.

Een dergelijk antwoord verplicht dus de moeder van het gezin de zondagsmis gedurende meerdere maanden of zelfs jaren de zondagsmis niet bij te wonen! En is dat niet de kinderen te verwijderen van Jezus die toch gezegd heeft: "Laat de kindertjes tot Mij komen"?

Het persoonlijk welzijn moet niet de voorrang hebben op het algemeen welzijn. Toch past het inderdaad een oplossing te vinden die de moeder van het gezin in staat stelt van tijd tot tijd de zondagsmis bij te wonen.

Een eerste oplossing bestaat in het instellen van een toerbeurt zodanig dat de moeder van het gezin niet systematisch van de zondagsmis verstoken is. Eén op de twee zondagen zou de vader van het gezin bij het kind kunnen blijven en zo zijn vrouw in staat stellen de mis bij te wonen.

Een tweede oplossing bestaat erin dat het gezin twee verschillende missen bijwoont. Een dergelijke oplossing is slechts mogelijk als er twee missen op de zondagmorgen zijn en als men geen grote afstand moet afleggen.

Een derde oplossing bestaat erin achterin de kerk te gaan zitten, om weg te kunnen gaan zodra het kind lawaai maakt. Deze oplossing is onpraktisch bij slecht weer en vooral in de winter.

Een vierde oplossing bestaat uit het opzetten van een kinderbewaarplaats tijdens de zondagsmis. Dat is zeker de beste oplossing, maar zij vereist mensen van goede wil om een toerbeurt te verzekeren onder degenen die op de kinderen passen.

Concreet kan de oplossing moeilijk in werking te stellen zijn, maar het principe blijft onaantastbaar: het persoonlijk welzijn moet geen voorrang hebben op het algemeen welzijn; het is niet redelijk heel de bijeenkomst te storen omdat het gezin tot elke prijs wil dat het

kind en zijn moeder de mis bijwonen. De ouders moeten er ook aan denken, dat zij de eerst verantwoordelijken voor het gedrag van hun kinderen zijn en bijgevolg moeten zij de eerste zijn om zo te handelen, dat hun kinderen geen overlast zijn voor heel de groep die de zondagsmis bijwoont. Wanneer de ouders hun verantwoording nemen zal dit op de lange termijn alle problemen uit de weg ruimen.

Wordt het zondagsgebod vervuld door de nieuwe mis bij te wonen?

De nieuwe mis is een geprotestantiseerde en protestantiserende mis. We moeten niet vergeten dat zes protestantse dominees hebben deelgenomen aan het ontwerp van deze mis. Er vloeit uit voort dat de nieuwe mis niet de eredienst aan God brengt die Hem is verschuldigd te weten een volledig katholieke eredienst. Monseigneur Lefebvre heeft sterk afgeraden de nieuwe mis bij te wonen vanwege het gevaar voor het verlies van de geheel katholieke geest

Wat te doen als het bijwonen van de zondagsmis onmogelijk is?

Wanneer het niet mogelijk is de zondagsmis bij te wonen, blijft men verplicht de dag des Heren te heiligen door zich op heel bijzondere manier tot God te wenden. Deze verplichting is zwaar. Om zich tot God te wenden kan men gebeden opzeggen, de teksten van de zondagsmis lezen, geestelijke liederen zingen, luisteren naar cassettes met gezangen, met preken, met lezingen. Het gaat erom de tijd die men anders zou doorbrengen met het volgen van de mis, aan de zaken van God te wijden.

Wat te doen wanneer men vrijwillig de zondagsmis verzuimd heeft?

Wanneer er op de zondag meerdere missen zijn, moet degene die vrijwillig één van de missen verzuimd heeft in de mate van het mogelijke een andere mis bijwonen.

Is er maar één mis op zondag dan past het in de mate van het mogelijk een keer de mis bij te wonen door de week. Als dat niet mogelijk is, past het een genoegdoening te brengen, naar verhouding van het achterwege laten van de zondagsmis, bijvoorbeeld door een halfuur geestelijke lezing. Denk aan

de noodzaak van deze zware zonde te biechten!

Is het een verplichting iets in de collecte van de zondag te geven?

Ja, het is een verplichting iets in de collecte van de zondag te geven en deze verplichting van rechtvaardigheid.

Is dit een zware verplichting?

In het algemeen gezien is deze verplichting niet zwaar. Het is dus in het algemeen een lichte fout, niets te geven tijdens de collecte van de zondag.

Wat is het nut van de zondagscollecte?

De zondagscollecte dient om de noodzakelijke uitgaven te dekken, opdat de eredienst aan God gebracht behoorlijk en mooi is.

Betreft deze verplichting de kinderen?

De kinderen staan financieel onder de verantwoordelijkheid van de ouders, bijgevolg zijn zij niet verplicht aan de zondagscollecte deel te nemen, maar het is passend hen eraan te wennen iets te geven bij de collecte.

Vanaf het ogenblik dat de kinderen hun brood verdienen door hun werk, zijn zij verplicht iets in de collecte te geven, zelfs als zij bij hun ouders blijven wonen.

Hoeveel moet men in de zondagscollecte geven?

De Kerk heeft geen bedrag aangegeven om in de zondagscollecte te geven. Ieder geeft volgens zijn middelen en zijn milddadigheid.

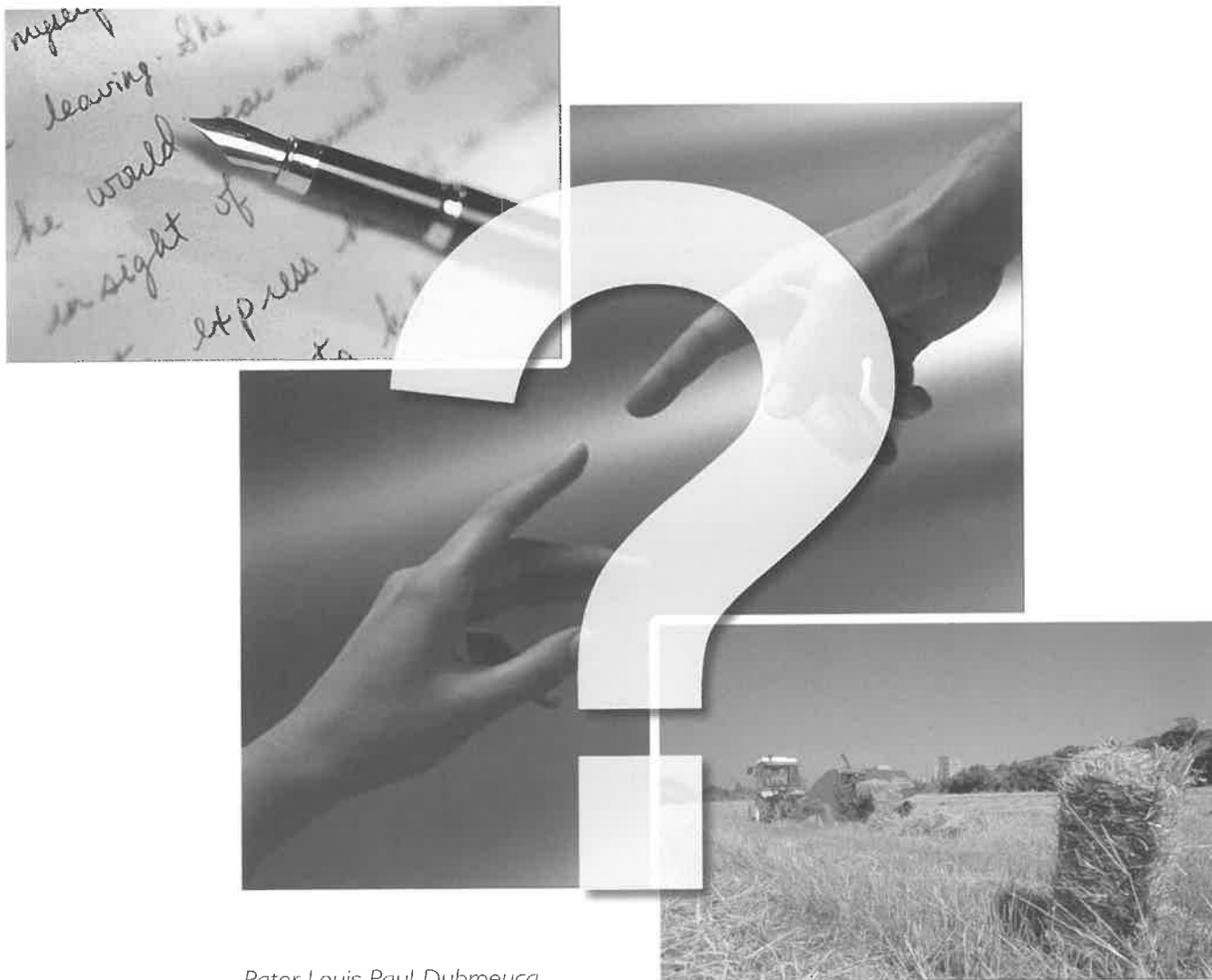
Zijn de vespers verplicht op zondag?

De vespers zijn niet verplicht op zondag maar het is een goede en heilige gewoonte, de zondagsvespers bij te wonen als men de mogelijkheid heeft. Dit bijwonen geeft de mogelijkheid de dag des Heren beter te heiligen.

Is de zondagspreek verplicht?

De zondagspreek is niet verplicht maar het past ten eerste haar bij te wonen en het is dikwijls het enige godsdienstonderricht dat vele gelovigen ontvingen.

Zondagsrust

Pater Louis-Paul Dubroeuq

De joden hielden de sabbat ter herinnering aan de schepping van de wereld; de kerk heeft de goddelijke eredienst verplaatst naar de zondag; dat is op grond van een nog verbazingwekkender herinnering en schepping dan de eerste, de schepping van het christenvolk door het Bloed van Onze Heer Jezus Christus. Zoals Jezus Christus op een zondag is verrezen uit de doden en zich heeft ontdaan van de lijkwade waarin zijn lichaam was gewikkeld, zo moet de christen zich op deze dag verheffen boven de aarde waarin hij als het ware tijdens de week begraven is geweest en zich losmaken van de banden die zijn hart geabsorbeerd hielden in de bezigheden en de zorgen van de wereld.

Door het derde gebod, dat nauw verbonden is met de twee eerste geboden, heeft God in een bevelend voorschrift geformuleerd wat we lezen in de Heilige Schrift. "God," wordt er gezegd, "rustte op de zevende dag en Hij zegende deze dag en Hij verklaarde hem heilig omdat Hij op deze dag had opgehouden met scheppen en met het doen van zijn werk." (Gen. 2, 2-3)

Niet alleen alle dagen, maar ook alle ogenblikken van ons leven behoren aan de Heer, want Hij heeft ons gemaakt, en wij moeten al onze gedachten en al onze daden richten tot Hem als onze Schepper en onze Meester. Maar onze geest wordt onophoudelijk verstrooid door de zorgen van deze wereld en kan zich temid-

zult gij werken, maar de zevende dag is de sabbat van uw Heer." (Ex. 20, 9-10)

De heiliging van de dag des Heren houdt tegelijkertijd het bijwonen van de Mis en het zich onthouden van verboden werken in. Hier behandelen we dit tweede deel van het voorschrift.

Slafelijke werken

"Zes dagen kunt gij werken en al uw arbeid verrichten. Maar de zevende dag is de rustdag van de Eeuwige. Op die dag zult ge geen enkel werk verrichten, noch u, noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienaar, noch uw dienstmaagd, noch uw vee, noch de vreemdeling die binnen uw poorten woont." (Ex. 20, 9-10)

den van de maalstroom van de dagelijkse zaken niet voortdurend bezighouden met God en Hem de aanbidding en de dankzegging brengen die Hem toekomen. Daarom heeft de Heer zich één dag in de week voorbehouden, waarop onze ziel, vrij van de aardse zorgen, zich tot Hem kan verheffen, in Hem rusten en Hem haar liefde en haar dankbaarheid betuigen voor alle weldaden waarmee Hij ons heeft overladen. "Zes dagen

Onder de verschillende bezigheden waaraan de mens zich kan wijden onderscheidt men vier soorten, die men *slafelijke*, *vrije*, *algemene* en *bijna slafelijke* noemt.

Onder *slafelijke* werken verstaat men die, welke eigen zijn aan mensen in dienst of beroep, dat men uitoefent om de kost te verdienen of voor een salaris, en die eerder de lichaamskracht

vragen dan het werk van het verstand, zoals bijvoorbeeld mechanische werken zoals naaien, spinnen, steenhouwen, of nog veel meer het ploegen en andere werken in de landbouw.

De *vrije* werken zijn eerder het product van het verstand dan van lichaamskrachten, zoals bijvoorbeeld schrijven, zingen, studeren, muziek maken, lesgeven enz. Vroeger waren zij het aandeel van de *vrije* mannen, waardoor hun de naam *vrij* toekwam.

De *algemene* werken zijn die, welke aan alle soorten mensen behoren, zoals bijvoorbeeld eten, reizen, spelen, enz.

De *bijna slafelijke* werken: gerechtelijke handelingen, publieke verkopeningen.

Op de zon- en feestdagen zijn alleen toegestaan:

1. De *vrije* werken, waarbij de geest een groter aandeel heeft dan het lichaam en die direct gericht zijn op de cultuur en op de voldoening van de geest. Zoals: lezen, schrijven, werken op de typemachine of de computer, studeren, tekenen, plannen maken, borduren, zingen, muziek maken, (kunst-) schilderen, fotografie (zelfs ontwikkelen, als er niet teveel materieel werk aan te pas komt).

2. De *algemene* of *gemengde* werken die door de geest en het lichaam worden uitgevoerd en door alle soorten mensen worden gedaan. Zoals: zich kleden, een wandeling maken te voet of te paard, per auto of op de fiets, spelen en zich fatsoenlijk vermaken (Fil. 4, 4), zelfs vissen en jagen (maar niet tijdens de Mis), de maaltijden bereiden, gevogelte en kleine dieren doden, zoals hazen en konijnen, kopen wat nodig is voor die dag en zelfs meer, als er echte noodzaak of legitieme gewoonte bestaat. Met een beetje vooruitzien en veel goede wil zou men vaak de meeste van deze dingen op zaterdag kunnen doen, of ze naar een andere dag verzetten.

Vrije werken

De *vrije* en *algemene* werken zijn niet verboden op zon- en feestdagen, zelfs als ze gedaan worden voor een geldelijke verdienste. Men zondigt slechts als men zich er zoveel aan wijdt dat men er een aanzienlijke tijd aan besteedt, die van de dienst van God afkeert. Zo mag

men op zondag reizen, als men voor het overige zijn godsdienstplichten heeft vervuld; men mag schrijven en studeren; men mag zelfs een bepaalde tijd doorbrengen met de jacht en het vissen, vooropgesteld dat men er geen beroep van maakt. Want, als men in dergelijke uitoefeningen niet een fatsoenlijk amusement, maar een verdienste zoekt, zouden zij, naar de mening van de theologen, in de klasse van de slafelijke werken vallen. Toch moeten we oppassen dat de vrije of algemene werken de heiligheid van de zondag niet aantasten; ze moeten niet een zo belangrijk deel van de dag in beslag nemen, dat ze verhinderen de tweede verplichting te vervullen: die van de geestelijke werken en van de godsdienstoefeningen.

“Zeker, de godsdienst wil u niet belleten, op zondag te denken en te leven,” zegt abbé Pie, toekomstig kardinaal, ons, (oeuvres sacerdotales, deel 1, blz. 593, 3de preek over de zondagsheiliging, 1942); welnu, de vrije werken zijn slechts een handeling van de gedachte, en de algemene werken zijn een noodzakelijke voorwaarde voor ons alledaags bestaan. God rustte op de zevende dag, dat wil zeggen Hij hield op met het scheppen van de materie en het voortbrengen van schepselen; maar hield Hij ook op met denken en met zijn? Hield Hij op met zijn Woord voort te brengen en zijn H. Geest? Pater usque modo operator, et ego operator. Hield Hij op met het leiden en besturen van de wereld?... Nee, Welnu, de rust van God op de zevende dag is het voorbeeld van de onze. Op die dag kunnen wij ons dus bezighouden met de werken van de geest en met de dagelijkse levensbehoeften.”

Canon 1248 van het Kerkelijk Wetboek van 1917 onderscheidt drie categorieën van verboden werken: de “slafelijke werken”, de gerechtelijke handelingen en, in een zekere mate, de markten, publieke verkopen, enz.... Laat ons elk van deze categorieën achtereenvolgens beschouwen.

Wat mag...?

1. De slafelijke werken. Zij zijn uitdrukkelijk verboden en men kan er zich niet mee bezighouden zonder een doodzonde te begaan: dat is het unaniem oordeel van de Kerkvaders, de Kerk-

leraren en de Concilies. In de oude wet toonde God zich zo gehecht aan dit gebod, dat Hij de overtreders ervan met de doodstraf bedreigde. “Al wie,” zegt de Heer, “een slafelijk werk zal verrichten op deze dag die Mij is gewijd, zal gestraft worden met de dood.” (Ex 31, 15) Zo werd een man gestenigd die op de sabbat hout gesprokkeld had. (Num. 15, 35)

Het is ook verboden te ploegen, te bouwen, te naaien, te wassen, te strijken, enz.

2. De gerechtelijke processen: in de kerkelijke zowel als in de burgerlijke maatschappij zijn de processen verboden die “met ophef en inspanning” plaatsvinden: dagvaarding van de schulden, verhoor van de getuigen, debatten, vonnissen; ofschoon deze werken niet slafelijk zijn, worden zij niettemin verboden door de Kerk, en alleen de noodzaak of een dringend nut kan ze toelaten. Men kan wel zaken in vooronderzoek nemen, akten passeren bij een notaris, advocaten raadplegen, processen onderzoeken, en in het algemeen alles doen wat geen openbare handeling vraagt.

3. De openbare handelszaken: met moet zich ook afhouden van jaarmarkten, van markten in zalen of op openbare plaatsen, als legitieme gewoonten of speciale toestemmingen ze tenminste niet toestaan. Men kan nochtans kopen wat tot het dagelijks gebruik behoort, zoals levensmiddelen. Men baseert zich op de gewoonte om de bakkers, de slaggers, de traiteurs, de banketbakkers en anderen die verkopen wat gegeven wordt, te verontschuldigen; zij kunnen het zelfs bereiden als dat nodig is, als ze de voorzorg nemen hun winkel, tenminste gedeeltelijk, gesloten te houden. Maar het legitieme moet niet tot misbruik verworden. Nu we in onze dagen het middel hebben om het voedsel gemakkelijker te bewaren, zou men het niet meer op zondag moeten kopen. Iedere gewoonte die geheel van de heiliging van de heilige dagen zou afwenden, zou te veroordelen zijn. De winkels moeten op zondag gesloten zijn, of tenminste slechts één deur open hebben. Verkopen en handelen tijdens de kerkdiensten is een dubbele zonde, omdat men aan het breken van het voorschrift

het minachten van de goddelijke eredienst toevoegt.

Alle werken die hierboven genoemd worden, zijn verboden, zelfs als men ze gratis doet, bijvoorbeeld voor een goed werk, gezien de bedoeling de aard van de handeling niet verandert.

Ernst van de overtredingen

Als het gaat over zeker slafelijke werken, die een aanzienlijke fysieke inspanning vragen, moet een tijdsduur van twee uur - achtereen of met meerdere herhalingen - ernstig verklaard worden. Hetzelfde is het geval als men, gedurende kortere tijd, uit minachting van de

**Anekdote:
Een dame klaagde
tegenover mgr.
de la Mothe,
bisschop van
Amiens, over de
lengte van de
zondagsmis. “De
mis is niet te lang,
mevrouw,”
antwoordde de
prelaat fijntjes,
“uw devotie is te
kort.”**

(Vie de mgr. de la Mothe.)

wet of met aanstoot werkt. Als het werk lichter is zal de fout zwaarder zijn wanneer men het langer dan drie uur doet. Het is altijd dagelijkse zonde als men minder dan twee uur werkt, als het tenminste niet gaat om een onbelangrijk werk, bijvoorbeeld: een knoop aannaaien, een scheur in een kledingstuk herstellen. De zonde is zwaarder naarmate het werk langer duurt.

Wanneer het gaat om gerechtelijke werken of openbare markten, zal het eerder een morele appreciatie dan de duur zelf zijn, die in staat zal stellen het geval te beoordelen.

Van alle zonden is het profaneren van de dag des Heren, naar het oordeel van de H. Kerkvaders, het meest in staat de gesels van de hemel over ons aan te trekken, zoals de onvruchtbaarheden, de overstromingen, de aardbevingen, de epidemieën, die ons van tijd tot tijd komen teisteren, omdat deze zonde een directe en geheel koelbloedige aanval insluit tegen de wil en de soevereiniteit van God, en dat de mens hem met meer kwaadwilligheid begaat, daar hij er niet door de een of andere hartstocht heftig in meegesleept wordt.

Redenen die verontschuldigen

Onze Heer heeft door gelijkenissen aangetoond, o.a. door die van het schaap dat in een kuil gevallen is (Matt.... 12, 11-12), dat de sabbat- en zondagsrust niet meer verplichtend was wanneer het werkelijk schadelijk was voor de mens of dat het hem een aanzienlijk nadeel berokkende. De Kerk heeft zich altijd ruimer getoond om te dispensereren van het voorschrift van het onthouden van de verboden werken dan van het voorschrift van het bijwonen van de Mis. De redenen die het werk op zondag kunnen toestaan, kunnen tot vijf teruggebracht worden:

1. De gewoonte: In het algemeen kan men de gewoonte van het land volgen als deze wordt getolereerd door de bisschoppen. Vgl. canon 1248 (wet 1917) Krachtens de gewoonte kunnen de tuinders hun groente besproeien, de kleermakers werken voor een begrafenis, de bakkers, de slaggers, de traiteurs, de banketbakkers, enz., kunnen ook, desnoods, hun beroep op zondag uitoefenen, als zij anders hun klanten niet voldoende tevreden kunnen stellen, op voorwaarde echter dat het bijwonen van de Mis gewaarborgd is.

2. De publieke of privé-noodzaak: Het is toegestaan het werk op de zond- of feestdagen voort te zetten, als het niet zonder ernstig ongemak voor de persoon of de gemeenschap onderbroken kan worden. Bepaalde publieke diensten of bijzondere ondernemingen die nodig zijn voor het leven van het land veronderstellen een voortdurend functioneren (elektriciteit, telefoon, transporten...). Het is toegestaan een oogst binnen te halen die gevaar loopt door het slechte weer. De noodzaak laat toe een

brand te blussen, een overstroming in te dijken, de bruggen, de kanalen en de wegen die nodig zijn voor de publieke dienst te herstellen.

De reden van persoonlijke armoede is een voldoende excuus; maar men moet in het geheim werken, om aanstoot te vermijden.

3. De goddelijke dienst: Men heeft altijd als geoorloofd beschouwd de handwerken die de goddelijke eredienst als doel en als voorwerp hebben, zoals vegen, schoonmaken, een kerk versieren, voorbereiden wat nodig is voor de plechtigheid van een feest, rustaltaren oprichten en andere dingen van hetzelfde soort. Maar men behoort dan, vanwege het goede voorbeeld, zoveel mogelijk elk vermoeiend en langdurig werk te vermijden.

4. De naastenliefde: Het is toegestaan te voorzien in een dringende behoefte van de naaste. Want de naastenliefde, gebaseerd op de natuurwet, wint het van het positieve voorschrift dat de slafelijke werken verbiedt. Zo kan men werken voor de armen die in een behoefte verkeren, de nodige medicijnen klaarmaken voor een patiënt, enz. Het werk voor de armen kan zelfs aangera- den worden aan de personen die vrezen dat de rust voor hen een gevaar tot zonde vormt.

5. De dispensatie: Alle motieven die voorafgaan dispensereren uit zichzelf, zonder dat het nodig is zich te beroepen op het kerkelijk gezag. Maar het kan gebeuren dat er, in bepaalde gevallen, twijfel bestaat en dat de gelovigen niet zeker genoeg zijn dat hun motieven goed gegrond zijn. Dan speelt de dispensatie een rol en moet gevraagd worden bij hen die het recht hebben haar te verlenen en rechters over de bijzondere gevallen te worden. (can. 1245,1; wetboek 1917). De biechtvaders hebben geen ander recht dan te beslissen of het een of ander geval motieven voor dispensatie bevat.

Requievit die septimo

"Het meest doeltreffende middel om bij te dragen tot het maatschappelijk herstel," zegt de toekomstige kardinaal Pie, "is het in acht nemen van de zondagsplicht te hervatten... Ik zou op

het graf van ieder mens deze woorden willen schrijven die me als tekst hebben gediend: 'Et requievit die septimo en sanctificavit illum.' Deze mens heeft op de zevende dag gerust, en hij heeft haar altijd geheiligd door godsdienstige praktijken. Dit grafschrift zou voor mij een garantie zijn dat, terwijl zijn lichaam voor een tijd uitrust van zijn werken in het stof van het graf, zijn ziel de eeuwige sabbat viert en het eeuwig alleluja zingt in de tempel van de hemel."

God heeft in de 19de eeuw het belang van de zondagsplicht in herinnering willen brengen.

Op 26 augustus 1839 werd een vrome karmelietes in Tours, zuster Marie de Saint Pierre, begunstigd met bovennatuurlijke mededelingen. Onze Heer vroeg haar een vereniging te stichten die als doel moest hebben zijn heilig Aanschijn te vereren, te werken om eerherstel te geven voor de heiligschennissen en de profanatie van de zondag. Ten gevolge van verschillende omstandigheden kon het werk niet onmiddellijk in Tours gesticht worden, maar ingelicht over deze gebeurtenis, stichtte mgr. Parisis, bisschop van Langres, in Saint-Dizier, in de kerk van Saint-Martin-de-la-Nouë, een broederschap die op 28 juni 1847 werd opgericht en waarvan het doel eveneens was eerherstel te geven voor de beledigingen aan God aangedaan door de heiligschennissen en door de profanatie van de zondag. Weldra gaf Pius IX aan dit werk de titel van aartsbroederschap. "Deze eerherstellende vereniging kwam op een gunstig moment: ook verspreidde zij zich met een zeer grote snelheid. Er waren nog geen drie jaren verlopen sinds haar stichting, en reeds vond men haar in zestig verschillende bisdommen: meer dan honderd broederschappen hadden opnemings gevraagd, en men telde enkele honderdduizenden leden. Pius IX had gevraagd als eerste ingeschreven te worden..." (Les indulgences, door Béringier, S.J., 'l'Archiconfrérie réparatrice des blasphèmes et de la profanation du dimanche', blz. 98) Treffende bijkomstigheid, deze stichting kwam tot stand in het jaar dat volgde op de verschijningen van La Salette; de Allerheiligste Maagd Maria waarschuwde ons voor de rampen die de mensheid zouden treffen ten gevolge van de zonden tegen de drie eerste geboden.

en

Vershil

*Gevolgtrekkingen voor een opvoeding
die eigen is aan de sekse*

Door zuster Michaela Metz

Valse voorstellingen over de taken van de vrouw

Door de vriendelijke opmerksaamheid van onze filosofieleraar dvarrelde er enige tijd geleden een hoofdstuk uit het "Handboek voor volwassen dochters, echtgenotes en moeders" uit het jaar 1801 op mijn bureau. Het droeg het opschrift: "De kunst, een goed meisje, een goede echtgenote, moeder en huisvrouw te worden." En daarin stond dan te lezen: "De ribben van de vrouw zijn buigzamer, de borst rekbaarder dan bij ons (mannen bedoelt hij), zij (hij bedoelt de vrouw) kan dieper ademen, meer lucht in één keer inademen, en alles is erop ingericht, om zonder nadeel in de lucht van de kamer te leven."

Wanneer we in een tijd van "gelijkwaardigheid" en "emancipatie", waarin de door God gewilde specifieke bestemming van man en vrouw - waarop hun verschillende natuur toch wijst - merendeels ontkend wordt de catastrofe in gezin en maatschappij willen tegengaan, is het dringend geboden, weer de nadruk te leggen op het onderscheid van de geslachten. Ik vind het vooral belangrijk dat zowel de mannen als de vrouwen weer - of eindelijk! - leren, het karakteristieke van het andere geslacht te erkennen en te eerbiedigen, het zelfs lief te hebben. U zult mij zeker niet tegenspreken als ik zeg, dat vooral het vrouwelijk geslacht van de kant van de mannen zeer vaak geringschatting ervaren heeft.

Ja, dat moet wel rechtvaardigen dat de brave vrouw voor het huis moet zorgen, terwijl de man naar buiten mag, het vrije leven in. Er zijn heel wat van dergelijke boeken over de vrouw of over de opvoeding tot vrouw, maar minder boeken over de opvoeding tot man.

Hier nog een andere passage uit het genoemde boek: "Het moet je doel zijn je man gelukkig te maken, zijn liefde te bevredigen, zodat je hem gelukkig kunt maken. En dat is het ook zeker. Je bent ongelukkig als je je man niet gelukkig maakt. Maak dus niet alleen een zachte, ordelijke, praktische indruk op hem, maar wees het ook werkelijk." En op een andere plaats staat er: "Laat u hem (de echtgenoot) dus vooral zijn volledige vrijheid. Zo kan hij helemaal op zijn eigen manier, volgens zijn luimen, bijzonderheden en wonderlijkheden handelen en leven, als hij die heeft."

De moderne vader

Hier hebt u er een typisch voorbeeld van, dat de man zijn gezag en belangrijker positie, die hij inderdaad door God kreeg toebedeeld, verkeerd begrepen heeft en een overdreven gevoel van zijn speciale positie ontwikkeld heeft. Deze aanmatiging van vele mannen, die op het misverstand berust, dat zij alleen de kroon op de schepping zijn en de vrouw slechts hun bedienden, bestond in de middeleeuwen niet. Deze aanmatiging is een vrucht van de nieuwe tijd,

die met de renaissance begonnen is, de "tweede zondeval" zoals Josef Pieper deze tijd aanduidde, juist omdat men hier het christelijke beginsel ontrooft geworden is en weer denkwijzen van de voorchristelijke, heidense tijden heeft overgenomen.

De geringschatting en verachting van het vrouwelijk geslacht ging in het begin van de vorige eeuw zelfs zó ver dat Paul Möbius in 1901 geloofde, de "psychologische zwakzinnigheid van de vrouw" bewezen te hebben. Wie is er verwonderd over, dat de vrouwen op de barricaden zijn geklommen en sindsdien alles doen om zich te bevrijden van de afhankelijkheid van de mannen en onophoudelijk willen bewijzen dat zij volstrekt niet ondergeschikt zijn aan de man.

Man en vrouw gelijk?

Sinds tientallen jaren probeert men nu in reactie hierop het onderscheid tussen het mannelijke en het vrouwelijke als miniem af te schilderen. Men spreekt van rolgedrag, dat door de maatschappij gevormd wordt, alsof man en vrouw slechts een rol zouden spelen, die uitwisselbaar zou zijn. Daarom kennen we tegenwoordig de "huisman" en de overeenkomstige "carrièrevrouw", die het levensonderhoud voor het gezin verdient. Daarom kleden mannen en vrouwen zich hetzelfde. In de trend van de gelijkstelling leren vrouwen nu mannelijke beroepen, zoals loodgieter, schoorsteenveger, technicus enz., en daarom maken mannen aanspraak op zoiets als zwangerschapsverlof.

De media doen er natuurlijk ook alles aan, dit te bevorderen. Wij krijgen regelmatig tijdschriften voor de beroepskeuze van de eindexamenkandidaten toegezonden. Daarin ziet men steeds weer meisjes afgebeeld in de bouw, in houdingen die allesbehalve meisjesachtig of vrouwelijk zijn. Op de televisie wordt bovendien getoond hoe de vrouwen voetbal of basketbal spelen en hoe zij elkaar als tijgers aanvliegen. Dat dit alles tegen de natuur en de goddelijke orde is hoeven we in onze kring niet te bewijzen. Maar we moeten ons daarmee serieus bezighouden, want het hele moderne opvoedingssysteem is gericht op co-educatie, die juist op deze naar verhouding nieuwe en verkeerde voorstel-

ling van het al te kleine onderscheid tussen man en vrouw berust.

Nieuwe onderzoeksresultaten over de uiteenlopende talenten van jongens en meisjes

Toen we in 1991 het St. Theresia Gymnasium geopend hebben, kreeg ik van de "Vereniging tot bevorderen van scholen in vrije verantwoordelijkheid" brochures die mij als hulp bij de argumentatie tegen de co-educatie werden aangeboden. Na de ervaringen van de laatste decennia, die getoond hebben, dat de meisjes in de scholen door de co-educatie in het nadeel zijn, bijvoorbeeld in de muzische vakken alsook in de natuurwetenschappen, gaan er steeds luider stemmen op, die voor een opvoeding van gescheiden geslachten pleiten. En men keert langzamerhand terug tot de oude wijsheid – wat de mens wist sinds de wereld bestaat – dat man en vrouw wezenlijk verschillend zijn. Dus in tegenstelling tot de moderne opvatting, dat de verschillen tussen man en vrouw alleen aan een aangeleerd rollenbegrip beantwoorden, stelt het moderne onderzoek nu vast, dat het veel geciteerde kleine verschil in werkelijkheid een reusachtig verschil is. Een verschil dat tot in de kleinste haarporiën gaat, zelfs tot in de structuur van de hersens, wat men nog helemaal niet zo precies wist.

Van nature verschillend

Deze verschillen worden al duidelijk bij pasgeboren kinderen. Zo heeft men vastgesteld, dat mannelijke baby's hun opmerkzaamheid sterker richten op iets dat zichtbaar is, terwijl vrouwelijke baby's veel sterker reageren op spreken of aanraken. Meisjes beginnen vroeger te praten dan de jongens, ze leren vlugger lezen en schrijven en hebben ook een sterkere behoefte, zich te uiten. Dit "meer" aan "plezier in vocalisatie", zegt men, blijft het vrouwelijk geslacht houden tot aan het eind van hun leven.

De vrouw toont een in 't oog lopende begaafdheid in de omgang met de levende mens, terwijl de man meer aanleg heeft voor de omgang met de wereld van de dingen. Op grond van de structuur van de specifiek vrouwelijke hersens, die het gevoelsbereik van de vrouw constant wakker houdt, heb-

ben vrouwen het talent om verbintenis aan te knopen, aan te gaan en in het leven te houden, en zijn door het constant wakker zijn van het gevoelsbereik begaafd om de beide aspecten die er in het leven zijn, de zakelijke en de persoonlijke, als eenheid te zien en ze te integreren. Vrouwen luisteren van het begin af meer naar de anderen, ze kijken ook meer op tegen de voorbeelden. Zij dwepen en vereren en zij hebben in zekere zin meer "aanleg tot aanbidding", zo formuleert Christa Meves het in elk geval.

De structuur van de mannelijke hersens leidt tot een duidelijke scheiding tussen rationeel-analytisch-zakelijke verbanden en het persoonlijk-emotioneel gebied. Dat wil zeggen, een vrouw ziet nooit alleen de zaak, maar ook altijd de daarmee verbonden mens, terwijl de man in staat is de zaak los te zien van de betroffene mens. Het heeft natuurlijk allebei voor- en nadelen.

De structuur van de mannelijke hersens begunstigt het ruimtelijk voorstellingsvermogen, dat in het hele gebied van de wiskunde, de techniek en de natuurwetenschappen absoluut doorslaggevend en onontbeerlijk is, dus voor de wereld van de dingen. "Geen meisje", zo hebben de onderzoekers via statistiek vastgesteld, "bouwt bijvoorbeeld maandenlang stillletjes aan een zelf uitgevonden constructie. Dat doen wij (meisjes) niet. Wij kammen, maken schoon, wij strijken glad en wij smukken op."

"En zo heeft men ook vastgesteld, dat er geen enkele psychisch gezonde jongen is, die niet gewoonweg gefascineerd is door alles wat zich beweegt of laat bewegen. Ze hebben er een enorm plezier in, de techniek te bedenken, en ze hebben die ook uitgevonden opdat wij vrouwen ze kunnen gebruiken" (Christa Newes).

Jongens zijn vechtlustig

Bij het speelgedrag kan men zien: jongens onderzoeken en experimenteren graag, ze zijn op dingen gericht. Ze spelen meer in groepen en hebben een voorliefde voor het tot stand brengen van rangorden; d.w.z. ze domineren graag en maken de indeling van chef, plaatsvervanger, onderdaan, enz. Voor jongens speelt ook de mededinging, de concurrentie, een grote rol. Maar wat

voor de jongens opwindend werkt, ervaren meisjes eerder als beklemmend, als prestatiedruk. Jongens zijn ook vechtlustiger dan meisjes, ze zijn agressiever.

Meisjes daarentegen ervaren sneller verantwoordelijkheid tegenover andere

sen onderdrukken, meer dan dit bij de vrouw het geval is. Want bij de opvoeding van kinderen is noch de mannelijke zin voor experimenteren of beschouwen, noch het plezier in de strijd om de positie gevraagd, noch zakelijk abstrac-

De geëmancipeerde vrouw

kinderen, ze hebben een sterk vermogen om signalen uit het sociale domein op te nemen. Op aanvallen reageren meisjes in de regel aanvankelijk bescheiden en vergelijkend.

Bij het vragen naar de beroepswensen van kleine meisjes blijkt altijd dat zij zich voor de verzorging, voor opvoeding en voor onderricht interesseren. In aanmerking genomen dat de vrouw begaafd is om leven te geven, moeder te worden, ligt het voor de hand dat de man zich niet op dezelfde manier als de vrouw met de opvoeding en de verzorging van de kinderen kan bezighouden. Een liefdevolle vader kan zich zeker roerend bekommeren om een kind, maar de man kan bijvoorbeeld niet de borst geven, hij heeft ook niet de "voedstermelding", dat is een speciaal onderdeel van de hersens voor het wakker worden. Een vrouw wordt meteen wakker als de baby ook maar een krik geeft, terwijl een man in diepe slaap verzonken blijft, zelfs onder omstandigheden dat de kleine hard schreeuwt. Als een man op een baby moet passen, kost het hem heel veel kracht en energie. Hij moet daarbij zijn eigenlijke interesses en wen-

te interesse in onderricht en verzorging. Het is overigens ook statistisch bewezen, dat huwelijken waarin de vrouw voor het onderhoud zorgt en de man het huishouden en de kinderverzorging overneemt, tot scheiding gedoemd zijn. Tot zover nu het verschil tussen het mannelijke en het vrouwelijke volgens de nieuwste stand van onderzoek.

Eigen ervaringen in school en internaat met jongens en meisjes

Hoezeer dat allemaal klopt, heb ik in mijn werk, eerst in het jongensgymnasium in Diestedde en daarna in het meisjesgymnasium in Schönenberg mogen ervaren. Nadat ik acht jaar bij de opvoeding van jongens in Diestedde had mogen meewerken, werd in 1991 het St. Theresia gymnasium opgericht. Ik heb toen vol weemoed afscheid genomen van de jongens, maar me anderzijds ook op de meisjes verheugd. Ik wist toen, dat het verschil groot zou zijn, maar waarin het verschil direct bestaat, had ik toen nog niet zo precies kunnen zeggen.

Meisjes leren sneller

Het was me duidelijk, dat het niet gemakkelijk zou zijn, een internaat te ope-

nen met 51 leerlingen, met geheel nieuw vrouwelijk personeel dat men nog niet kende en dat elkaar nog niet kende, met opvoedsters die men nog niet kende. Ik had me erop voorbereid, veel geduld te moeten opbrengen en de vele verschillende gedragsregels en voorschriften langzaam aan te leren. Des te verbaasder was ik, dat alles wat ik zei meteen aangewomen en nageleefd werd. De vele kleine regels, bijvoorbeeld het neerzetten van het

meisjes bij mij in het rectoraat, huilend en buiten zichzelf: ze moesten beslist verhuizen, met de buurvrouw die zij nu hadden konden zij het onmogelijk eens worden en ze konden zo onmogelijk leven. Zo'n gejeremieer herhaalde zich vaker. In de regel mogen de leerlingen bij ons hun vriendinnen uitzoeken, met wie zij de kamer moeten delen – maar toch niet iedere week. En zo wonen er meestal meisjes samen, die met elkaar bevriend zijn.

Meisjes vliegen elkaar minder aan. Nu ja, het komt misschien ook wel eens voor, maar dan zijn we allemaal erg ontdaan, en allen – leerlingen en opvoedsters – helpen mee, om deze ontsporingen tegen te gaan. Maar meisjes kwetsen de tegenstandster bij gelegenheid nog veel dieper door woorden, veel sterker dan vuistslagen verwonden.

Trouwens, wat de vriendschappen betreft: meisjesvriendschappen onderscheiden zich soms door een ongezonde exclusiviteit. Als er twee elkaar vinden, dan willen ze alleen nog maar bij elkaar zijn. Ze zijn "zichzelf genoeg" en ze zijn zo intensief samen, dat het einde, de noodzakelijke knal te voorzien is. Dan kan het gebeuren, dat er een niet meer met de ander spreekt zonder dat er iets is voorgevallen. De ander is dan voor het hoofd gestoten en weet niet wat haar overkomt. De reden is simpelweg alleen, dat de een er genoeg van heeft, altijd maar met dezelfde samen te zijn. Zomaar ineens mag ze haar vriendin niet meer. Dat is inderdaad al meermaals voorgekomen.

Zoiets heb ik bij de jongens niet beleefd. Bij de jongens kwam deze exclusiviteit nooit voor. Daar zijn ook wel vriendschappen verbroken, maar meestal om zakelijke redenen, omdat men verschillende interesses had gekregen of andere opvattingen verdedigde of zwakheden in de ander vond. Maar de scheiding werd nooit zo radicaal voltrokken en ze ging niet met zo'n antipathie gepaard als bij de meisjes.

Wat ook opvalt bij de meisjes is het verlangen naar aanraking en omarming. Zo kan men altijd weer waarnemen, dat de oudere meisjes door de kleinere omzwermd worden, die zich tegen hen aanvlijen en door hen in de armen genomen willen worden. De ouderen doen dat ook heel graag en tonen zich heel liefdevol en moederlijk.

Ook jongens kunnen bewonderend naar de ouderen opzien, maar tederheden zullen een gezonde jongen wel behoorlijk bevreedden. En hij zal zijn verering ook niet zo tonen of zelfs uitspreken. Meisjes, vooral de kleintjes, hebben enorm veel behoefte aan tederheid. Dat is overigens ook de reden waarom we in Schönenberg dieren houden en wel zulke, die men kan aanhalen.

Moeders aan de wandel

servies op de wagen, na het ontbijt, of tafeldienst bij het eten enz., al deze dingen hoefde ik maar één keer te zeggen en ze werden al gedaan. Er waren helemaal geen moeilijkheden.

En toen werd mij duidelijk, wat Schiller bedoelde toen hij zei: "Leer de meisjes en weer de jongens," (Die Glocke, Friedrich von Schiller)

Ik dacht eraan hoe lang het in Diestedde geduurd had en hoe dikwijls men de jongens moest achternalopen, opdat ze hun afwas op de wagen zetten. Ja, het heeft lang geduurd, om de verschillende maatregelen bij de jongens door te zetten. Met de meisjes was dat veel eenvoudiger. Dat betekent natuurlijk niet, dat alle meisjes nu engelen zijn en dat men nooit iets achter hen zou moeten opruimen, maar in vergelijking met de jongens ging het toch sneller.

De moeilijkheden liggen bij de meisjes, zoals ik dan weldra moest ervaren, op andere gebieden. Het internaat was nog geen week oud, of daar stonden de eerste

Wee echter, wanneer ze eenmaal ruzie hebben, dan wordt de radicale scheiding voltrokken, niet slechts eenvoudig zó, nee, dat is een "scheiding van tafel en bed".

In de tussentijd is dat overigens geluwd; de leerlingen die er nu zijn, beleven dat niet meer op deze manier. Ik schrijf het eraan toe, dat de christelijke opvoeding ondertussen haar vruchten afwerpt. In die tijd kwamen inderdaad allen zo bijeen uit de meest verschillende scholen, standen en leeftijdsgroepen. Toen werd deze vrouwelijke hebbelijkheid veel meer voelbaar.

Een eigenschap die ik bij de jongens nooit opgemerkt heb. Er zijn ook jongens, die niet met elkaar kunnen opschieten, maar die desondanks de kamer delen. Geen enkel jongen zal op het idee komen, naar de opvoeder te gaan en te zeggen: "Met hem wil ik niet meer in dezelfde kamer wonen." Als jongens ruzie hebben dan wordt dat meestal met de vuisten uitgevochten. Dan is er een kleine vechtpartij, en de zaak is weer vergeten.

De onverdeeltheid van God

God, die zo nederig onze Liefde is en zo majestueus onze Heer, is onveranderlijk Heer en Liefde. Zelf heeft Hij gezegd: 'Ik ben God en Ik verander niet.' Hoe zou Hij ook kunnen veranderen? Hij kan er niets bijwinnen, want Hij is de oneindige volmaaktheid; Hij kan niets verliezen, want Hij is de hoogste Meester. Zijn scheppende kracht bepaalt, voordat er dingen zijn, dat zij zullen bestaan en diezelfde kracht bakent de grenzen af van de bestaande dingen, bepaalt wanneer zij, die nu bestaan, niet langer meer zullen zijn. Maar welke macht zal iets voorschrijven aan de hoogste Macht, waarop al het andere steunt? Wat er aan verandering bestaat is altijd in ons, wanneer wij ons koesteren in de warmte van zijn liefde of op misdadige wijze ons leven verpletteren tegen de muur van zijn macht, in opstand tegen de Gever van alle goede gaven.

Onveranderd in dit leven blijven zou voor ons een ramp betekenen, want altijd strekken zich de onbereikte hoogten voor onze trage voeten uit. Wij kunnen ons iets wat uiterlijk onveranderd blijft, nauwelijks indenken, omdat wij noodzakelijk worden ondergedompeld in de stroom van de ogenblikken van de tijd: gisteren, vandaag, morgen. De onveranderlijkheid van God sluit een begin en een einde uit, een waarheid die wij samenvatten in de verschrikkelijke majesteit van het woord 'eeuwig'. Wij kunnen aan de eeuwigheid slechts denken in termen van de eindige tijd, als aan een kostbaar ogenblik, dat gegrepen en vastgehouden wordt en met uitsluiting van verleden en toekomst voortduurt; de eeuwigheid is echter veeleer een mantel, die de tijd omsluit als een speldenknop in de ononderbroken cirkel van het bestaan van God. God is nu, zoals Hij altijd was en altijd zal zijn; en toch is Hij van ons en zijn wij van Hem: de Koning van de eeuwen, onsterfelijk, onzichtbaar; de enige God.

Ofschoon God zo dicht bij al zijn schepselen is en speciaal dicht bij het verstand en het hart van de mens, toch gaat Hij boven iedereen en al het andere uit. De afgrond, die er gaapt tussen de Schepper en het schepsel, tussen het oneindige en het eindige, wordt overbrugd door de barmhartigheid van God, niet door een verval van Zijn goddelijke natuur. Niet door het verzwakken of neerhalen van zijn natuur komt Hij ons nabij, doch veeleer door haar volkomen enkelvoudige volmaaktheid is Hij onmiddellijk zo innerlijk nabij en zo transcendenteele de Absolute Ene.

'Hoor Israël; de Heer onze God is één God.' Hij is geen complex van volmaaktheden die in de juiste proporties uitgedeeld zijn, geen verdeelde God of een die in onderdelen nog kan worden geanalyseerd, maar de oneindige, volkomen enkelvoudige en absoluut Volmaakte Ene. Geen God van delen dus en evenmin een God die kan vermenigvuldigd worden; want het verschil, waardoor er twee of meer goden mogelijk waren, zou een gemis insluiten waardoor zij van elkaar verschilden, een volmaaktheid welke de ene bezat en de andere miste. De verscheidenheid in de wereld en in de mensen is een gracieuze onthulling van de schoonheid van God, vervaagd om onze arme ogen niet te verblinden. Wij kunnen die verscheidenheid erkennen op de aantrekkelijke wijze van de nederigheid door de goedheid op te merken welke wij missen en die van de levens van anderen uitstraalt;

Thomas van Aquino

De grote denker die in zijn Summa Theologica een geweldige synthese heeft gegeven, waarin alles wat over God en de mens kan worden gekend, wordt opgelegd.

of we kunnen de rechterstoel beklimmen, die voor de hoogmoed zo natuurlijk is en wijzen op al die goedheid, welke wij bezitten en die de arme stervelingen ontbreekt, die voor hun vonnis aan ons voorbijtrekken. Maar in de bron van alle verscheidenheid kan er geen samengesteldheid of verschil zijn; dit betekent, dat de goddelijke oorsprong van de samengesteldheid van de wereld niets mist van de volmaaktheid, die zij zo kwistig uitdeelt.

HET KENNEN EN BEMINNEN VAN GOD

Onze kennis van God

Wij kunnen onze ogen openzetten voor de duidelijke wenken van de goddelijke glorie in de gretige belofte van de lente, in de strenge zuiverheid van de winter of de malse rijkdom van de overvloed in de nazomer; onze dagen kunnen een zich voortdurend verbredende ontdekking zijn van de adel van het beeld van God in de minste van de mensen. De kleinste bijzonderheden van de ordening in de natuur kunnen ons verstand overweldigen door haar veelheid en samengesteldheid en ons daardoor een inzicht geven in de horizonten van de goddelijke wijsheid. Aan onszelf overgelaten zouden wij daarmee tevreden moeten zijn en toch duidelijk moeten weten, hoeveel meer er te zien en te beminnen is. Als de sluier maar kon weggenomen worden en onze ogen maar konden worden versterkt om de lichtende klaarheid van de goddelijke glorie te verdragen.

Uit hetgeen wij zo goed over onszelf weten is het duidelijk, dat dit een hopeloze droom is. Wat zijn onze lichamelijke ogen, dat zij zulk een uitzicht zouden eisen, terwijl zij nog zoveel niet zien van de dingen, die zo in het oog springend zijn, als de stralende glans in de ogen van een kind, de helderheid van de lucht en het landschap na een lenteregen, of zelfs de triomf van de kunstige kleurschakering in een enkel rozenblad? Wij zien zo weinig van de lichamelijke dingen waarvoor onze ogen toch gemaakt zijn. Wij kunnen niet verwachten daarin de onzichtbare en onbegrensde schoonheid van God te zullen zien. Onze geest dompelt zich gemakkelijk en zelfs met graagte onder het oppervlak van de fysieke dingen tot in de ontastbare realiteiten, die ons verstand verrijken en voeden; en toch, hoeveel ontgaat ons van de moed van kleine mensen, van hun halsstarrige hoop, hun dromen, hun spijt en hun liefde, te fijn voor het ruwe omhulsel van woorden. Deze dingen kan ons verstand zien, omdat zij passen in de beperkte grenzen van een begrip — het bruidskleed dat voor elke gast van ons verstand noodzakelijk is. Niet zo de oneindige volmaaktheid van de godheid.

God is eindeloos kenbaar, want Hij is de oneindige Waarheid; en altijd hunkeren wij ernaar de waarheid te kennen, die nog niet gekend wordt, verder te zoeken, onbevredigd door iets wat minder is dan de hele waarheid, de oneindige Waarheid. Niet voor niets is het vuur van deze goddelijke ontevredenheid in ons ontstoken. Door de minzame vriendelijkheid van God is datgene wat voor menselijke vermogens onmogelijk is, door de goddelijke gaven bereikbaar geworden. Wij kunnen het wezen zelf van God zien, de volle ongesluisde glorie van zijn schoonheid. Aan onze ogen is een licht geschonken om te zien in een glans, die

groter is dan alle zonnen; en oneindige waarheid komt tot ons verstand, niet besloten in eindige begrippen, maar onmiddellijk, onopgesmukt, zonder enige bemiddeling, die de volle intimiteit van de vereniging van verstand en waarheid zou beperken. Dat is de aanschouwing Gods aan het einde van een goed geleefd leven, het antwoord op al de verlangens, die de voeten van de mens voortdrijven, de essentiële, intense activiteit, die heel dat ogenblik van de eeuwigheid voortduurt.

Niemand hoeft ooit onbekend te zijn met God. Ook het kleinste wezen in het heelal is duidelijk getekend met de naam van de goddelijke Kunstenaar; en elk ding heeft een aparte waarheid over zijn Maker mee te delen. Degenen, die de grenzen van ons arme menselijke verstand willen erkennen, kunnen ook waarheden, die te groot voor ons zijn, nog bezitten op het woord van God zelf. Zo geeft het geloof de mens vele waarheden over God, die we alleen van God zelf kunnen krijgen. Maar het verhaal dat het heelal ons vertelt is zo erg onvolledig, het verhaal van het geloof zo duister.

Eerst in de hemel zullen wij het verhaal in zijn geheel kennen, zullen wij God zien in zijn geheel, en in Hem de dingen die Hij gemaakt heeft. In de mate waarin ons hart God hier op aarde verwelkomt heeft zal ons verstand doordringen tot in de peilloze diepten van God zelf in de hemel zonder ooit de goddelijke rijkdommen uit te putten. Want we zijn geen God, maar zien God slechts zoals Hij Zichzelf ziet; hier immers gelijken wij werkelijk op God en zijn wij één met Hem in een eeuwige vereniging.

In dit leven kunnen wij over God spreken, omdat wij Hem kunnen kennen; maar nooit kunnen we het laatste woord over Hem zeggen. Wij kunnen Hem noemen, maar niet met een volmaakte, betekenisvolle naam, die alles zal zeggen wat er te zeggen valt. Wij spreken de waarheid over een kunstenaar, omdat wij zijn werken kennen, ook al hebben we de man zelf nooit gezien. We kunnen heel wat over een persoon zeggen, alleen al door de tekorten van de jeugd, de verwoestingen welke een ziekte aanricht en het invreten van de misdaad in hem te ontkennen. Zo kunnen wij, als we de schepselen van God kennen, al heel wat weten en zeggen van de waarheid over Hem; wij kunnen nog meer zeggen door in Hem al de tekorten welke wij in de schepsels van de wereld aantreffen te ontkennen. Nog veel verder kunnen we gaan door de waarheid van de goddelijke voortreffelijkheid te zien in al hetgeen goed is in de geschapen wereld: het grenzeloze leven, onvoorwaardelijke goedheid, absolute rechtvaardigheid, enzovoort.

Met dit alles zeggen we werkelijk iets, zien en zeggen wij wat waar is; feitelijk zijn deze laatste eigenschappen in een meer eigenlijke zin waar van God dan van onszelf. Want de rechtvaardigheid van een mens is slechts een verwrongen beeld van de rechtvaardigheid van God, zoals het leven van de mens niet meer dan een flikkerende schaduw is van het goddelijk leven. Toch zijn rechtvaardigheid en leven waar, zowel van God als van de mens, doch in beiden naar eigen verhouding; want de mens is het schepsel en God de Schepper, God is de Architect en de mens is zijn werk. Het is waar, dat het woord 'God' de mens gemakkelijk op de lippen komt; toch is zelfs het meest profane gebruik ervan een waarachtige hulde aan de macht en de majesteit, een

aanroeping van de enige uitspraak, die het eeuwige lot van de mens kan bezegelen. Tevens is het een hulde aan de universele zorg, de soevereine heerschappij van de Schepper over het scep-sel. Die doordringende noot van een beschermende en universele zorg galmt in het woord 'God' na, waar het ook in het heelal ge-sproken wordt; overal en altijd heeft het een gevoelswaarde, die in de diepste vezels van ons wezen een sidderend antwoord op-roept. Dit woord is als een klok, die juichend of mistroostig het intieme leven van God in ons leven en ons leven in het zijne doet weerklinken.

Het is God zelf, die ons de beste naam voor God geeft. "Toen zei Mozes tot God: Wanneer ik nu tot de zonen Israëls ga en hun zeg: 'De God uwer vaderen zendt mij tot u', wat moet ik dan antwoorden, als ze vragen: Hoe is zijn Naam? God sprak tot Mozes: Ik ben: 'Ik ben!' En Hij vervolgde: Dit moet ge aan de Israëlieten antwoorden: 'Ik ben' zendt mij tot u!" (Exodus 3, 13-14). Alleen in deze door God gegeven naam kunnen wij de volledige onaf-hankelijkheid van God uitdrukken, de zee van volmaaktheid die de godheid is en het eeuwige nu dat boven al het verledene en het toekomstige uitgaat. Datzelfde heeft de Zoon van God met god-delijke beknoptheid uitgedrukt: 'Vóór Abraham was, ben Ik'.

Het is waar, dat "niemand de verborgenheden van God kent, tenzij de Geest van God" (I Cor. 2, 11) en toch rechtvaardigt het duistere schijnsel van de goddelijke dingen die ons gegeven zijn ruimschoots de uit het hart voortkomende uitroep van St. Paulus: "O afgrond van rijkdom en wijsheid en kennis van God!" (Rom. 11, 33). Wij hebben een sleutel tot deze weidse rijkdommen in de wijde hallen van ons eigen verstand; wij kunnen gastheer zijn voor heel het fysieke heelal, omdat onze ziel, in haar geestelijk-heid, ontkomt aan de beperkende hinderpalen van het stoffelijke en nadert tot het oneindige. Dit is natuurlijk niet meer dan een verwijzing naar, een wenk van de goddelijke rijkdommen; want vergeleken met de wijsheid en de kennis van God, de Oneindige Geest, is de inhoud van ons verstand slechts het armzalige geld in de beurs van een bedelaar.

Gods kennis

Alleen God kan God kennen, zoals Hij verdient gekend te worden. Zelfs in de hemel, waar wij een ongesluierd aanschou-wen van de godheid zullen bezitten, zal onze kennis nog verblij-dend onvolledig zijn en het onuitsprekelijke niet kunnen uitput-ten, omdat immers het eindige het oneindige niet kan bevatten. Heel de lange eeuwigheid door zullen wij steeds meer van God kunnen kennen.

Er ligt een heel bijzondere troost in het nagaan van Gods ken-nis ten aanzien van ons en van de wereld. Het is iets verschrik-kelijk volkomen onbekend te zijn. Zelfs de meest grauwe een-zaamheid haalt nog niet bij zulk een vreselijke afzondering. Want hoe eenzaam we ook zijn, altijd zijn wij nog onder onze mede-mensen, dit toch altijd nog weten wat wij zijn ondanks alle af-schuw voor wit wij zijn, of waar onze droombeelden ons heen drijven. Zelfs wanneer eenzaamheid door het gezelschap van toe-gewijde liefde word verdreven, krimpen wij in een doodsstrijd ineen, meer dan een mens verdragen kan, omdat wij niet genoeg gekend worden en zelf niet genoeg kennen. In deze zin zijn wij

altijd alleen, alleen omdat wij niet alles wat er in ons is kunnen uitdrukken, niet alles kunnen zien wat er is in gene die wij lief-hebben. De vrees voor ontdekking, die ons in stille uren opjaagt, is een schrik voor vijandige of onverschillige harten; we zijn er al-leen maar bang voor door onze vijanden gekend te worden. Waar liefde en begrip gewaarborgd zijn, is het geen pijn doch een za-lige verlichting, wanneer zelfs onze meest verachtelijke zwakhe-den gezien en ondersteund worden. Dat "alles naakt en bloot ligt voor Zijn ogen" (Hebr. 4, 13) is voor ons geen schrikbeeld, maar neemt onze diepste eenzaamheid weg; het is voor ons een voort-durende troost ons te herinneren dat Hij doordringt "ook tussen ziel en geest, gewrichten en merg, rechter is ook over de neigin-gen en de overdenkingen van het hart; en geen scep-sel is voor Hem onzichtbaar" (Hebr. 4, 12-13).

Dit is geen overdenken van hetgeen men graag heeft door een eenzaam hart, dat zijn toevlucht zoekt in verwachtingen, die niet sterker zijn dan de muren van een droom. Alles wat minder is dan de onbegrensde wijsheid is in God ondenkbaar. God weet hoever zijn hand kan reiken; alles wat er bestaat ontkomt slechts aan vernietiging, in zover de hand van God het schraagt. Hij kent de flikkerende afstralingen van de goddelijke schoonheid in het geschapene, omdat Hij die goddelijke schoonheid zo volmaakte kent. 'Niet omdat zij bestaan,' zegt St. Augustinus, 'kent God alle schepsels, zowel de geestelijke als de tijdelijke, maar omdat God ze kent, daarom bestaan zij. Wat onszelf betreft, wij gaan door het leven, terwijl wij met de verbazing van het kind de dingen ontdekken, die God gemaakt heeft; maar de kennis van God is geen opeenhoping van ontdekkingen. Het gebod van Zijn ver-stand was het vruchtbare woord, waardoor alles vanuit het niets tot het bestaan gekomen is. Hij is de goddelijke Vakman, die zich over geen enkel onderdeel van het werk, dat Hij zo wijs gewrocht heeft, verwondert.

De eeuwigheid is een mantel die gisteren, vandaag en morgen in één ogenblik, dat nooit eindigt, omhult en insluit. Aan de éne blik van God, die niettemin eeuwig is, ontgaat van dit alles niets: wat Hij gemaakt heeft, wat Hij zou hebben kunnen maken, het kwaad dat een scheurtje is in het weefsel van het goede, zelfs wat had kunnen zijn en zou geweest zijn als wij Hem niet in de steek gelaten hadden. Alles ligt naakt en bloot voor Zijn ogen; tot aan de laatste klopp van een hart, het eerste aarzelende verlangen en de krachtige schreden van de hoop.

"Alle wegen van de mens liggen open voor Zijn ogen" (Spreuk. 16, 2). Onze voeten kunnen ons niet uit het zicht van God bren-gen. Het meest weerspannige hart ligt nog onder het bereik van zijn begrijpende ogen. Overwinning en mislukking, vervlogen dromen, afnemende moed, de krenkende hoon van ondankbaar-heid en al de onevenwichtigheid van een kinderachtige opstan-digheid behoeven voor God niet te worden uitgelegd. Hij kent ons, kent ons beter dan wij ooit onszelf kunnen kennen; en Hij bemint ons oneindig vanuit de oneindige diepte van die begrij-pende kennis. Zijn beeld is in ons, hoe diep het ook onder het puin van ons leven begraven ligt en de hemel ligt nooit buiten het bereik van onze handen.

Voor de gelovige mens, meende de fysicus Max Planck eens, staat God aan het begin van alle dingen, voor de natuurwetenschappers aan het eind. Daadwerkelijk?

Moeizaam hebben biologen, geologen en paleontologen zich door de geschiedenis van de aarde gewerkt. En de kosmologie is het in de afgelopen decennia gelukt, verbazend veel kennis over het ontstaan van het zonnesysteem en van de gehele kosmos te verzamelen. Nadat Edwin Powell Hubble in 1929 de constante vergroting van het heelal ontdekt had, formuleerde George Gamow Ende in het eind van de vijftiger jaren zijn theorie van de Big Bang, van de oerknal aan het begin van de geschiedenis van het heelal. De ontdekking van de "kosmische achtergrond-echo" van die oerknal, dertig jaar geleden, door Arno Penzias en Robert Wilson heeft deze

De leer van de evolutie van het leven op aarde, zoals zij door Charles Darwin verklaard werd, geeft alleen duidelijkheid over een klein deel van de geschiedenis van het heelal. Dat er selectie en mutatie evenals isolatie en de vorming van de rassen door selectie bestaat, kan niemand in ernst bestrijden. Ook de Kerk doet dat niet. Het gaat haar om iets anders. In het Oude Testament zowel als in het Nieuwe Testament staat dat de wereld van God stamt. En de mens is de kroon op de schepping, d.w.z. het enige schepsel dat God terwille van dat schepsel zelf geschapen heeft. Maar dat, wat de mens tot mens maakt – en hem mijlenver boven nog zo ontwikkelde apen verheft – is de ziel. De Kerk leert, dat iedere geestelijke ziel onmiddellijk door God geschapen is – ze wordt niet door de ouders voortgebracht – en dat ze onsterfelijk is. Dat het lichaam van de mens

Waarom ontkent de Kerk nog altijd de evolutie? Het is toch wetenschappelijk bewezen, dat de mens van de aap afstamt. Wat moet het dan met Adam en Eva?

theorie bekrachtigd, en ze was ook basis voor de zending van de onderzoeksatelliet Cobe, die in 1992 een complete kaart van het heelal in zijn beginstadium tekende.

Dat zijn geweldige onderzoeksprestaties. Maar aan het eind – na al deze triomfen van de natuurwetenschappen – blijft dan toch de vraag, hoe het tot deze Big Bang kwam. Welke kracht heeft de energetische processen in gang gezet, die tot het ontstaan van de melkwegstelsels en het zonnesysteem leidden. Blijft de wetenschap trouw aan haar methoden, stoot ze hier op een fundamentele factor van de realiteit, die zij als van het hiernamaals of alsonbegrijpelijk moet erkennen. De Godsvraag heeft de wetenschap weer ingehaald.

uit een lange rij van evolutionaire selectie en mutatie voortgekomen is, aleer God hem een ziel gaf (het boek Genesis spreekt beeldend van "leem", die God tot de mens vormde en waarin Hij dan zijn adem blies), weerspreekt op geen enkele manier de christelijke Openbaring. In plaats daarvan is juist de leem, waaraan God volgens het Oude Testament aan het einde van zijn scheppingswerk de gestalte van een mens gaf, een geheel treffend beeld voor de opeenvolging van dieren, die zich langzaam tot een levend wezen ontwikkelde, om dan de ziel op te nemen. Hier ligt dus het probleem niet.

Moeilijker wordt het pas als de volgelingen van Darwin God van de troon stoten en de koning "toeval" in zijn

plaats stellen. Dierlijke levende wezens, die in de zee ontstonden en later aan land gegaan zijn, hebben zich, als het volgens de aanhangers van de theorie van het toeval gaat, door toevallige verandering van de genetische informatie steeds verder veranderd, waarbij tengevolge van de selectie in de strijd om het bestaan alleen de flinkste overleefden. Op deze weg zou één lijn van ontwikkeling via de lagere en daarna de hogere zoogdieren tot en met de mensapen zich steeds verder ontwikkeld hebben en tenslotte de homo sapiens hebben voortgebracht. Dus zou er niet een scheppende wil achter en boven de geschiedenis van de mensheid staan, maar de "wet" van het toeval. Een God – indien nog voorhanden – zou dan in elk geval de rol van een toeschouwer van die willekeurige spelings van de natuur toekomen, maar niet de eigenschap van de vanuit vrije wil handelend Schepper, zoals het boek Genesis dat beschrijft.

Men zal zien: hoe meer de microbiologie en de biochemie de mechanismen en wetten van de levende natuur ontcijferen, des te duidelijker wordt, dat zelfs de kleinste organismen onvergelijkelijk origineler en genialer gebouwd zijn dan de geraffineerde machines van de mens. Bovendien werken de organismen van binnenuit, volgens wetmatigheden, volgens vastliggende "projectontwerpen", en hoeven niet van buitenaf bestuurd of in werking gesteld te worden. Ook heeft ieder organisme de kracht, zichzelf te reproduceren, waarbij ondanks alle veelsoortigheid aan vormen, kleuren en grootten iedere soort, ieder "ontwerp" behouden blijft. Wie heerst hier? Toeval of toch een scheppend verstand? Men zal zien, toch kan de christelijke visie op de wereld met haar geloof aan de scheppende Geest van God zich steeds zekerder voelen, naarmate de wetenschap de genialiteit van de in de levende wereld heersende wetten meer onthult.

Blijft nog de vraag over Adam en Eva. Stond er bij het begin van de geschiedenis van de mensheid een ouderpaar, of heeft de mens zich meervoudig en op verschillende plaatsen ontwikkeld? Omdat zelfs de biochemie en microbiologie met haar inzichten

over het doorgeven van het menselijk erfgoed deze mogelijkheid openlaat, is de in de Genesis vermelde geschiedenis

**De leer van
de evolutie van het
leven op aarde,
zoals zij door
Charles Darwin
verklaard werd, geeft
alleen duidelijkheid
over een klein deel
van de geschiedenis
van het heelal.
Dat er selectie en
mutatie evenals
isolatie en de vorming
van de rassen door
selectie bestaat,
kan niemand in ernst
bestrijden. Ook de
Kerk doet dat niet.
Het gaat haar om iets
anders. In het
Oude Testament
zowel als in het
Nieuwe Testament
staat dat de wereld
van God stamt. En de
mens is de kroon op
de schepping, d.w.z.
het enige schepsel dat
God terwille van dat
schepsel zelf
geschapen heeft. Maar
dat, wat de mens tot
mens maakt – en hem
mijlenver boven nog
zo ontwikkelde apen
verheft – is de ziel.**

van het bestaan van een enig eerste ouderpaar nog altijd ernstig te nemen. En de daardoor aan alle tijden en volkeren verkondigde boodschap is belangrijk:

alle mensen stammen af van dezelfde stamouders, het hele menselijk geslacht vormt een eenheid. Er zijn geen door en door verschillende mensen, noch een "hogere" ras noch de "inferieure mens". De H. Schrift verwerpt ieder racisme en verklaart, dat alle mensen naar Gods beeld en gelijkenis geschapen zijn.

Hier ligt het grote onderscheid met de houding van al degenen, die de mens met de misschien in bepaald opzicht juiste, maar over het algemeen niet de kern rakende opmerking, "de mens stamt af van de aap", ver onder het christelijk mensbeeld tot het niveau van een intelligent dier verlagen. Een nuttig voorbeeld uit een schrijven van kardinaal Joseph Ratzinger ("In het begin schiep God – Consequenties van het geloof in de Schepping") zal dit aspect tot slot nog eens duidelijk onderstrepen:

"Het wezen van een schilderij bestaat erin, dat het iets voorstelt. Als ik het zie, herken ik bijvoorbeeld de mens die het afbeeldt, of het landschap enz... Het verwijst naar iets anders buiten zichzelf. Het eigenlijke van het schilderij bestaat dus niet in dat, wat het enkel in zichzelf is. Olie, doek, lijst; het eigene als schilderij bestaat erin, dat het over zich uit wijst, dat het iets toont, wat het in zichzelf niet is. Zo betekent ook evenbeeld van God zijn in de allereerste plaats, dat de mens niet in zichzelf besloten kan zijn. Probeert hij dit, dan verdwaalt hij. Evenbeeld van God zijn betekent: betrokken zijn op God. Dit gericht zijn op God is dynamisch en brengt de mens in beweging brengt naar de geheel andere. Zo betekent het vermogen tot relatie, het is het vermogen van de mens om betrokken te zijn op God. Bijgevolg is hij het meest mens, als hij ook uit zichzelf treedt; als hij in staat is u te zeggen tegen God. Ja, op de vraag: 'Wat onderscheidt nu eigenlijk de mens van het dier, wat is het heel nieuwe aan hem' -, moet men antwoorden: 'Hij is het wezen, dat God kan denken; hij is het wezen, dat kan bidden.'"

De H. Coleta werd in 1381 als Nicolette Boillet geboren in Corbie in Noord-Frankrijk. Haar moeder bracht haar op 60-jarige leeftijd ter wereld. Vader was timmerman in een benedictijnenabdij.

Al op jonge leeftijd gaf Nicolette te kennen, haar leven in dienst van God te willen doorbrengen. Ze richtte haar kamertje thuis in als kluizenaarscel en sloop 's nachts vaak naar de abdij om de nachtelijke koorgebeden van de monniken bij te wonen.

Toen ze ongeveer 17 jaar was stierfen haar ouders. Ze verkocht de erfenis en schonk de opbrengst aan de armen. Ze sloot zich eerst aan bij een groep begijnen en probeerde vervolgens het leven bij de clarissen en de benedictinesen. Maar overal vond ze het leven te

In augustus 1406, vier jaar nadat ze was ingemetseld, kreeg ze toestemming om haar kluis te verlaten. Ze vertrok onmiddellijk naar Nice, naar paus Benedictus XIII. Deze kwam zeer onder de indruk en gaf haar de opdracht, als algemeen overste de orde van de clarissen te hervormen. Bij enkele adellijke dames vond ze steun en in 1410 bereikte ze met haar volgelingen Besançon. Daar was een clarissenklooster waarin nog maar twee clarissen woonden. Een van hen vertrok dadelijk naar een ander klooster toen ze van de plannen van Coleta hoorde. De andere zuster bleef en maakte een heropbloei mee. Na dit succes kreeg Coleta de gelegenheid om in een periode van dertig jaar zeventien kloosters te stichten in Frankrijk, Vlaanderen en Duitsland.

den in Poligny, bij Besançon, in veiligheid gebracht worden. Na de Franse tijd keerden de zusters clarissen-coletinen terug naar Gent, maar het gebeente van Coleta bleef in Poligny.

De H. Coleta is de patrones van de timmerlieden en de maagden en werd aangeroepen tegen hoofdpijn, onvruchtbaarheid en oogziekten en voor een voorspoedige zwangerschap en bevalling.

H. Coleta, abdis

luxueus. Daarom liet ze zich inmetselen in een kluis aan de abdijkerk van Corbie. Daar werd ze hevig bekoord door de duivel, maar ze weerstond de bekoringen en vervolgens verscheen haar de H. Franciscus die haar opriep, de orde van de H. Clara te hervormen. Pas toen de H. Maagd het verzoek van de H. Franciscus bekrachtigde, werd Coleta overtuigd dat het Gods wil was.

Op haar gebed hadden er vele wonderen plaats.

In 1447 stierf Coleta op 6 maart in het klooster Bethlehem in Gent en werd daar op het kloosterkerkhof begraven.

In 1782 werden op last van Jozef II vele kloosters in het huidige België opgeheven en de gebouwen geconfisqueerd. Zo ook het klooster Bethlehem. De stoffelijke resten van Coleta kon-

Over het nut van de eenzaamheid

Eens betraden we samen de cel van een intelligente en heel vrome kartaizer en zagen daar de volgende verzen van een oude dichter:

Tu mihi curarem requies tu nocte vel altra

Lumen. et in solis tu mihi turba locis.

U bent mij tot rust in zorgen en tot licht in het donker van de nacht,

Ja ook op de eenzaamste plaats ben U mij een metgezel.

We zeiden hier allerlei dingen over; maar de heilige Franciscus gaf me in

overweging, dat God de enige rust is van hen, die de zorgen van deze wereld verlaten hadden, om de stem van God te horen, die in de eenzaamheid tot hen spreekt. Zonder dit horen echter zou de eenzaamheid een langdurige marteling zijn en veeleer een bron van alle onrust dan het middelpunt van de vrede.

Maar zij, die met de zorgen van Martha belast zijn, zouden zich toch in diepe rust van het beste deel van Maria verheugen, als ze slechts al hun zorgen op God zouden betrekken.

Naast deze verzen vielen ons de woorden van de profeet in het oog:

“Haec requies mea in saeculum saeculi, hic habitabo; quoniam elegi eam. Dit is mijn rustplaats in eeuwigheid, hier wil ik wonen, want ik heb ze uitverkoren” (Ps 131, 14). Ten sprak de heilige: “We moeten God als een cel tot onze woonplaats kiezen en deze woning nooit verwisselen. Hoe gelukkig zijn zij, die in dit huis wonen, dat niet slechts aan de Heer toebehoort, maar de Heer zelf is! Want loven zullen zij Hem van eeuwigheid tot eeuwigheid.”

Daarna zagen we nog een andere spreuk, die als volgt luidde: “Unam petii a Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitae meae, ut videam voluptatem Domini et visitem templum eius. – Eén ding heb ik van de Heer verlangd, en ik wil nog altijd daarom smeken, dat ik le-

venslang in het huis van de Heer woon, opdat ik de lieflijkheid van de Heer zie en zijn tempel bezoek" (Ps 26, 4). "De ware woning van de Heer", voegde de heilige eraan toe, "is zijn heilige Wil."

We kwamen op onze verzen terug en bleven stilstaan bij de woorden: "Tu nocte vel altra... U bent mijn licht in het duister van de nacht." Hij sprak: "De pasgeboren Jezus in Bethlehem straalde midden in de nacht een licht uit, helderder dan de dag, en verlichtte door zijn menswording hen, die in de duisternissen en de schaduwen van de dood zaten. Hij is waarlijk ons Licht en ons Heil. Ook al wandelden we midden onder de schaduwen van de dood, als Hij

ons terzijde staat dan zouden we toch niets te vrezen hebben. Hij is het Licht van de wereld en woont in onbereikbaar licht, in een licht dat de duisternis niet kan afzwakken noch doven."

Et in solis tu mihi turba locis. En op eenzame plaatsen neemt U voor mij de plaats in van de menigte... "Ja, waarlijk", ging de heilige verder, "de omgang met God in de eenzaamheid is meer waard dan de menigte die de deuren van de groten in de wereld belegeren, die hun grootheid slechts in de wirwar van de bezigheden, in de drang van hartstochtelijke onstuimigheid en met het verlies van hun eigen rust over-eind kunnen houden. Ach, de armzalige

grootheid! die men met zoveel zorgen bereikt en behoudt en waarvan het verlies toch hevige pijnen veroorzaakt."

Eén van zijn lievelingsuitspraken was: "In de eenzaamheid moet men graag bij zichzelf, in de gemeenschap even graag bij de naaste, overal echter slechts graag bij God zijn, die de eenzaamheid en de gemeenschap geschapen heeft. Wie anders doet, die zal, waar hij ook is, verveling vinden; want zonder God is de eenzaamheid gelijk aan de dood, maar de gemeenschap eerder schadelijk dan menselijk. Met God is het overal goed te zijn; zonder Hem nergens."

We noemen de doden de mensen die heengegaan zijn, alsof we daardoor tot uitdrukking willen brengen, dat ze afscheid van ons hebben genomen voor een beter leven. En in werkelijkheid is ook het openthoud op deze aarde, dat zij leven noemen, veeleer een sterven dan een leven, omdat ieder ogenblik ons nader tot de dood brengt.

Zo zegt een filosoof uit de Oudheid, dat we iedere dag sterven en er op iedere dag een deel van ons bestaan weggenomen wordt. Daarvandaan die mooie uitspraak van de wijze vrouw uit Tekoa: "We sterven allemaal en vervloeien als water in de aarde, dat niet terugkeert, maar door de zee verzwolgen wordt" (2 Sm 14, 4).

De ontzetting voor de dood is alle mensen van nature ingeprent: zelfs onze Heiland wilde, toen Hij met ons vlees samenging en in alles, behalve wat betreft de zonde gelijk werd aan zijn broeders, niet van deze zwakte uitgezonderd zijn. Hij wist, dat deze overgang Hem van de menselijke ellende zou bevrijden en tot een glorie zou laten overgaan, die Hij in zijn ziel reeds bezat.

Tegen de verschrikkingen die voortkomen uit de angst voor het goddelijk gericht hebben we het schild van de gelukzalige hoop, die ons enorm opwekt, ons hele vertrouwen, bepaald niet op onze deugd, maar alleen op de barmhartigheid van God te stellen; want er is ons immers de verzekering gegeven, dat

allen die zich verlaten op zijn goedheid nooit te schande zullen worden in hun verwachtingen.

Laten we luisteren naar de wonderbaarlijke woorden van troost, die onze heilige sprak tot een ziel, toen ze bestormd werd door de verschrikkingen van de dood en door de angst voor het gericht dat daarop volgt: "O, hoe ontzettend is toch die dood!" sprak hij. "Wie zal dat ooit ontkennen? – Maar het leven hiernamaals, dat God ons zal schenken, is zeer begerenswaardig en daarom moeten we helemaal geen ruimte geven aan wantrouwen. Want ook al zijn we ellendig, dan toch lang niet in die mate, waarin God barmhartig is voor hen, die de wil koesteren, Hem te beminnen en die al hun hoop op Hem gesteld hebben.

Toen de H. Carolus Borromeus de dood na-

Over de dood

bij was, liet hij zich de afbeelding van de stervende Verlosser brengen, om zijn dood door de dood van zijn Heiland te verzoeten. Het beste middel tegen de vrees voor de dood is de gedachte aan Hem, die ons leven is, en nooit moeten aan het één denken zonder de gedachte aan de Ander daarmee te verenigen."

Weliswaar moeten we bij de aanblik van de zonden van ons vroegere leven altijd in vrees en bitterheid zijn. Maar wie bij enkel wantrouwen en vrees blijft staan, zonder tot hoop en vertrouwen over te gaan, die is gelijk aan een mens die van de rozenstok slechts de doornen verzamelt en de rozen laat staan. Wie op de Heer hopen zijn gelijk aan de berg Sion, die geen storm aan het wankele kan brengen (Ps 124, 1).

H. Franciscus van Sales

Gij ziet, dat het goddelijk erfdeel geschonken wordt aan wie erom vragen. En gij moet het de vader niet als schuld toerekenen, dat hij het de jongste gaf. Voor het Godsrijk is geen enkele leeftijd te gering, evenmin wordt het geloof bezwaard door de

Hij vertrok naar den vreemde, naar een ver land. Wat is verder dan van zichzelf uit te gaan; gescheiden te worden niet door landen, maar door zeden; afgezonderd te zijn door zijn strevingen, niet door het land; buiten de gemeenschap van de heiligen te staan, omdat

afgelegen land terugkeren, niet met afgunst behandelen daar wij ook vertoefd hebben in een verafgelegen land, zoals Isaias leert. Want daar leest men: "Aan degenen, die zaten in het land van de schaduw des doods, is een licht opgegaan." Het verre land is dus de schaduw des doods.

Homilie van de H. Ambrosius

Over het evangelie van St. Lukas 15, 11-32

jaren. Zeker oordeelde degene, die het erfdeel opeiste, zich geschikt. Ach, had hij zich maar niet van zijn vader verwijderd, dan zou hij zijn leeftijd niet als een beletsel hebben gevoeld. Doch nadat hij het ouderlijk huis verlaten had, en naar het buitenland was vertrokken, begon hij gebrek te lijden. Terecht verkwiste hij het erfdeel, die van de Kerk afviel.

zich een gloed van aardse wellust als uitgestort heeft? En inderdaad, wie zich van Christus afscheidt, is uit het vaderland verbannen, is een burger van de wereld. Wij echter zijn geen vreemdelingen en buitenlanders, maar medeburgers van de heiligen en huisgenoten van God. Want wij, die ver waren, zijn nabij gekomen in het bloed van Christus. Laten wij degenen, die uit een ver-

Wij daarentegen, voor wie Christus de Heer de adem is voor ons aangezicht, wij leven in de schaduw van Christus. Daarom ook zegt de Kerk: In zijn schaduw begeerde ik en ik ben er gezeten. Hij dan verkwiste door wellustig te leven geheel de tooi van de natuur. Daarom moet gij, die de beeltenis van God hebt ontvangen, die zijn gelijkenis draagt, deze niet vernietigen door een onredelijke bezoedeling. Gij zijt Gods werk; zeg niet tot het hout: gij zijt mijn vader, opdat gij niet op het hout gaat gelijken, daar er geschreven staat: "Mogen degenen die afgoden maken, eraan gelijk worden."

Aankondigingen

Nederland

ma. t/m zat.	5 t/m 10	maart	Retraite voor heren (Geestelijke Oefeningen)
zon. t/m zon.	18 maart t/m 15 apr.		Tentoonstelling Lijkwade in Gerwen

België

ma. t/m zat.	5 t/m 10	maart	Geestelijke Oefeningen van St.-Ignatius voor heren (NL)
--------------	----------	-------	---

tridentijnse HH. Missen

Nederland

Gerwen: St. Clemenskerk

Priorij St. Clemens, Heuvel 23,
5674 RR Nuenen
Tel: 040/283 45 05
Fax: 040/284 71 17
zondag 10.30 uur gezongen H. Mis
ma./din./don. 18.30 uur;
woe./vrij. 7.15 uur; zat. 8.30 uur

Den Haag

Kapel O.L.V. van de Rozenkrans
Calandkade, tegenover nr.160, (kerkboot)
2521 AA Den Haag. Tel: 070/389 65 60
zondag 10.30 uur Gezongen H. Mis.
vrij. 19.00 uur; zat. 9.00 uur

Zutphen

voor inlichtingen kunt u bellen naar de pri-
orij in Gerwen
Tel: 040/283 45 05

Voor HH. Missen op feest- en week-dagen,
catechismus, geloofsuur, ziekencommunies
en retraites:
contact opnemen met de priorij
St. Clemens, Gerwen.

België

Brussel

Christus Koning Priorij
Eendrachtstraat 37, 1050 Brussel
Tel. 02/550 00 20; Fax 02/550 00 29
Door de week:
7.15 uur H. Mis

St. Jozefkerk

Frère - Orban Square, 1040 Brussel
Tel. 02/2303022.
Zon- en feestdagen: 8.00 en 10.00 uur
H. Mis. Door de week: 18.00 uur.

Antwerpen

Priorij van het Allerheiligste Sacrament
Hemelstraat 21-23, 2018 Antwerpen
Tel. 03 /229 01 80; Fax 03/229 01 89
Zon- en feestdagen:
7.30 uur en 10.00 uur Hoogmis,
18.00 uur Lof met Rozenhoedje.
Door de week:
18.30 uur H. Mis

Gent

Sint-Amanduskapel,
Kortrijksesteenweg 139,
9000 Gent; Tel. 03 / 229 01 80
Zon- en feestdagen 10.00 uur Hoogmis.

Namen

Saint-Aubain Kapel, Rue Delvaux 10,
5000 Namur; Tel. 02 / 550 00 22
Zon-en feestdagen:
10.30 uur Gezongen H. Mis.
Door de week: woensdag en 1ste vrijdag v.d.
maand 19.00 uur H. Mis (buiten de school-
vacancies).

Quiévrain

Carmel du Sacré Coeur,
16, rue des Wagnons, 7380 Quiévrain
Carmel: Tel. 065 / 45 79 22
Aalmoezenier: Tel. 065 / 45 81 65,
Huisnr. 20
Zondag 10.15 uur H. Mis.
Door de week 8.00 uur H. Mis.

Colofon

Uitgever:

Priesterbroederschap St. Pius X

Redactie:

Pater J. Wegner
(verantwoordelijke uitgever)
M.L. Bastiaanse
Priorij St. Clemens
Heuvel 23, 5674 RR Nuenen.
e-mail: info@stpiusx.nl

Bankrekeningen:

giro nr. 39 90 790
bank nr. 68 67 70 595
België: PCR 000 - 0022356 - 46
t.n.v. Stichting St. Jozef,
Heuvel 23, 5674 RR Nuenen.

Giften ter ondersteuning

Het Informatieblad wordt U op aan-
vraag gratis toegezonden. Uw giften
ter ondersteuning van ons werk zijn
zeer welkom: ze vormen de enige fi-
nanciële steun voor het apostolaat van
de Priesterbroederschap St. Pius X.

Gebruik daarvoor a.u.b. de hierbij in-
gesloten acceptgirokaart of overschrij-
vingsformulier.

Voor België:

E.H. R. Schmitt
Priorij van het Allerheiligste
Sacrament
KBC 406-2060911-59
Priesterbroederschap St. Pius X, He-
melstraat 21-23, 2018 Antwerpen

U vindt ons ook op internet:
www.stpiusx.nl

Bestellijst boeken, cassettebandjes en CD's.

Voor uw bestelling kunt u gebruik maken van
onderstaande lijst, deze uitknippen en op-
zenden naar: Stichting St. Jozef, Heuvel 23,
5674 RR Nuenen.

Boeken

- Zoektocht door de wereld van het € 7,50
paranormale
door Martie Dieperink
 - De H. Mis, een miskende schat door € 1,80
H. Leonardus van Porto Mauritio
 - De zelfvernietiging van de katholie- € 2,49
ke Kerk door Fr. Jaak Vermeiren
 - De Heilige Mis € 3,40
door pastoor Franz Rudrof
 - De Heilige Mis van de H. Pater Pio € 1,00
door pater Tarcisio O.F.M. Cap.
 - Gebedenboek € 5,65
Adveniat regnum tuum
 - De kunst van vallen en € 6,60
opstaan
 - Rozenblaadjes: korte verhalen uit € 9,50
het leven van Jezus en Maria;
3 delen samen
 - Belijdenissen, H. Augustinus € 10,00
 - Edward Poppe, bloemlezing € 15,95
 - Open brief aan radeloze € 9,00
katholieken
Aartsbisschop Marcel Lefebvre
 - Maria-Teresa Tauscher € 10,00
Autobiografie
 - De heilige van Paray, € 1,40
- Naam:
- Adres:
- Postcode en plaats:

Open brief aan de radeloze katholieken

door Aartsbisschop Marcel Lefebvre

De aartsbisschop zegt in dit boek: "De volgende bladzijden willen antwoord geven op de vragen, die u zichzelf stelt". Hij geeft een nuchtere, zakelijke uiteenzetting over de huidige godsdienstige, theologische en kerkelijke situatie.

€9,00

2 EDITORIAL

Het is niet voldoende God individueel te erkennen en te eren, en in zijn spreken tegenover anderen van zijn persoonlijke eerbied ten overstaan van God blijf te geven.

Pater Jürgen Wegner

3 OVER HET GEBED

Toespraak tot de pastoors en de vastenpredikanten van Rome, over de natuur en de kracht van het gebed.

Paus Pius XII

7 TEKEN VAN HET VERBOND MET GOD

God zegende de zevende dag en maakte hem heilig. Voor de mensen van het Oude Verbond was de sabbat, voor ons is de zondag de heilige dag.

Pater Jürgen Wegner

11 KLEINE CATECHISMUS OVER DE ZONDAGSP LICHT

Heiligen wil zeggen apart zetten: de dag des Heren moet apart gezet worden.

Pater Pierre Célestin Ndong

15 ZONDAGSRUST

Zoals Jezus Christus op een zondag is verrezen uit de doden, zo moet de christen zich op deze dag verheffen boven de aarde.

Pater Louis-Paul Dubroeuq

19 VERSCHIL VAN MAN EN VROUW

Gevolgtrekkingen voor een opvoeding die eigen is aan de sekse.

Zuster Michaela Metz

23 HEILIGE THOMAS VAN AQUINO

Het kennen en beminnen van God.

26 GEESTELIJK LEVEN

Geloofsvragen

Waarom ontkent de Kerk de evolutie?

28 Heiligenlevens

H. Coleta

28 Geest van heiligheid

Over het nut van de eenzaamheid
Over de dood

30 Homilie van de H. Ambrosius

Jezus' Lijden, dood en verrijzenis

Volgens de visioenen van

Anna-Katharina

Emmerick

Opgetekend door Clemens Brentano en van commentaar voorzien door P. Pacifiek Declercq, o. Cist

€10,00

Maria-Teresa Tauscher

Autobiografie

Moeder Maria-Teresa van de Heilige Jozef (Tauscher) schreef deze autobiografie om de wondervolle leiding van Gods Voorzienigheid bij het ontstaan en de snelle groei van de congregatie van de Karmel van het goddelijk Hart aan de eigen zusters bekend te maken.

€ 10,00

